

**ZGODNOŚĆ SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH
EMITENTÓW PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
Z MSSF**

ANALIZA PRZEPROWADZONA W 2012 R.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, LUTY 2013

WYDZIAŁ RACHUNKOWOŚCI, DEPARTAMENT OFERT PUBLICZNYCH I INFORMACJI FINANSOWEJ

SŁOWA KLUCZOWE: SPRAWOZDANIA FINANSOWE, EMITENCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, MSSF, WYMOGI INFORMACYJNE, ZASTRZEŻENIA PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA, DZIAŁANIA NADZORCZE

SYNTEZA

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF. Analiza dotyczyła rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2011. Ponadto zostały nią objęte śródroczne sprawozdania finansowe sporządzone za okresy roku obrotowego 2012 i odpowiednio roku obrotowego 2011, a także sprawozdania finansowe / historyczne informacje finansowe podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego, z uwzględnieniem metod wyboru sprawozdań finansowych do analizy.

Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2012 roku, tak jak w latach poprzednich, wysoki priorytet nadano kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Ponadto przy wyborze sprawozdań finansowych pod uwagę wzięto również przypadki zagrożenia kontynuacji działalności.

W wyniku przeprowadzonej analizy sprawozdań finansowych emitentów, w raporcie zaprezentowane zostały najczęściej występujące niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie. Analiza ta wykazała potrzebę poprawy jakości sprawozdań finansowych, w szczególności w obszarach związanych z zagrożeniem kontynuacji działalności, utratą wartości aktywów (zarówno niefinansowych jak i finansowych), ryzykiem związanym z instrumentami finansowymi.

Pragniemy także zwrócić uwagę na konieczność zapewnienia w sprawozdaniach finansowych kompletności ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi regulacjami. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Cykliczna publikacja raportów z analizy ma na celu przyczynienie się do osiągnięcia przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF, w sprawozdaniach finansowych. Podwyższenie jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. W naszej opinii podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia, przypadków opinii negatywnej oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

W następnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami. Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie jako priorytetowego kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną także przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględnione zostaną europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF, obejmujące m.in. następujące zagadnienia: instrumenty finansowe narażone na ryzyko, utrata wartości aktywów, rezerwy.

SPIS TREŚCI

1.	CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ	6
1.1	Cel sporządzenia raportu	6
	W celu podwyższenia jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych, rekomendujemy również zapoznanie się z dokumentami, opublikowanymi na stronie internetowej ESMA, opisanymi w niniejszym raporcie, w rozdziale 3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze.	6
1.2.	Omówienie zasad przeprowadzenia analizy	7
1.3.	Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy	7
2.	OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU	9
2.1.	Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2011 i I półrocze roku obrotowego 2012 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio raportów z przeglądu – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	9
2.1.1.	Zastrzeżenia i stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	9
2.1.2.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)	11
2.1.3.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych ..	12
2.1.4.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi umów o usługę budowlaną ..	13
2.1.5.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji	13
2.1.6.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi prawa wieczystego użytkowania gruntów	14
2.1.7.	Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny ..	14
2.1.8.	Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia	15
2.1.9.	Uzupełniające objaśnienia	16
2.2.	Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	17
2.2.1.	Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności	18

2.2.2. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych).....	18
2.2.3. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości wartości firmy oraz wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.....	19
2.2.4. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych.....	20
2.2.5. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące umów o usługę budowlaną	20
2.2.6. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące połączeń jednostek i konsolidacji.....	21
2.2.7. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów ..	22
2.2.8. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące prezentacji sprawozdań finansowych	22
2.2.9. Pozostałe niezgodności i braki ujawnień.....	23
2.2.10. Inne niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej.....	24
2.3. Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego	25
3. WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNĄ UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	27
3.1. Zagadnienia związane z kontynuacją działalności.....	27
3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze	32
3.3. Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF	37
4. KONKLUZJE	40
Załącznik 1. MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2011	41
Załącznik 2. PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE.....	46

1. CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ

1.1 Cel sporządzenia raportu

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2011 przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny ich zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSR¹, tj. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej. Biorąc pod uwagę, że powszechnie stosowany jest skrót „MSSF” oraz fakt, że Komisja Europejska zaleciła emitentom, których papiery wartościowe są notowane na rynkach regulowanych krajów Unii Europejskiej, stosowanie klauzuli przyjętej przez KE i ARC²: „zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez UE” lub „zgodnie z MSSF, które zostały zatwierdzone przez UE”, na potrzeby niniejszego raportu przyjęto skrót „MSSF”.

Sporządzając niniejszy raport brano pod uwagę również rezultaty prowadzonej w roku 2012 analizy śródrocznych sprawozdań finansowych, sporządzonych za okresy roku obrotowego 2012 i odpowiednio roku obrotowego 2011. W raporcie zostały również uwzględnione wyniki przeprowadzonych analiz sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego.

Przygotowanie raportu z przeprowadzonej analizy i opublikowanie tego dokumentu na stronie internetowej KNF ma na celu zaprezentowanie użytkownikom sprawozdań finansowych, a także emitentom oraz biegłym rewidentom, rezultatów analizy okresowej, w tym najczęstszych braków i niezgodności w zakresie stosowania zasad (polityki) rachunkowości i dokonywania ujawnień w sprawozdaniach finansowych, co powinno służyć osiągnięciu przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF, w sprawozdaniach finansowych.

Podwyższenie jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno przyczynić się do ich większej porównywalności, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwienia oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej.

Treść niniejszego raportu - z uwagi na cel sporządzenia dokumentu - stanowi jedynie zestawienie wybranych informacji dotyczących przepisów MSSF. Pełny zakres wymogów jest zawarty w MSSF mających zastosowanie.

W celu podwyższenia jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych, rekomendujemy również zapoznanie się z dokumentami, opublikowanymi na stronie internetowej ESMA³, opisanymi w niniejszym raporcie, w rozdziale 3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze.

¹ W rozumieniu art. 2 ust. 3 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, z późn. zm.) i odpowiednio par. 2 ust. 1 pkt 12 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. Nr 33, poz. 259, z późn. zm.)

² ARC – *Accounting Regulatory Committee* (Komitet Regulacyjny ds. Rachunkowości)

³ ESMA – *European Securities and Markets Authority* (Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych); następcą działającego przed 1 stycznia 2011 r. - CESR – *Committee of European Securities Regulators* (Komitet Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych); www.esma.europa.eu

1.2. Omówienie zasad przeprowadzenia analizy

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym⁴, do zadań KNF należy sprawowanie nadzoru nad działalnością podmiotów nadzorowanych oraz wykonywaniem przez te podmioty obowiązków związanych z ich uczestnictwem w obrocie na rynku kapitałowym, w zakresie określonym przepisami prawa.

Przepisy art. 24 ust. 4 lit. h Dyrektywy Transparency⁵ stanowią, że organ nadzoru uprawniony jest m.in. do badania (ang.: *examine*) czy informacje, o których mowa w niniejszej dyrektywie, opracowane zostały zgodnie z odpowiednimi ramami sprawozdawczymi (ang.: *relevant reporting framework*) oraz do podejmowania odpowiednich działań w przypadku stwierdzenia naruszeń.

Ponadto zgodnie z Zasadą nr 3 Standardu CESR Nr 1⁶ dotyczącego informacji finansowej, kompetentne, niezależne władze administracyjne, utworzone przez Państwa Członkowskie, winny ponosić ostateczną odpowiedzialność za egzekwowanie zgodności informacji finansowych przekazywanych przez emitentów z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (ang.: *reporting framework*). W myśl Zasady nr 2 powyższego Standardu, regulacje dotyczące raportowania finansowego obejmują standardy (zasady) rachunkowości i przepisy dotyczące obowiązków informacyjnych (ang.: *accounting and disclosure standards adopted by the EU*).

Zważywszy, że zasadniczym elementem pełnego, kompleksowego zakresu nadzoru nad stosowaniem standardów informacji finansowej jest monitorowanie zgodności informacji finansowych z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego – ang.: *applicable reporting framework* (Zasada nr 2 Standardu CESR Nr 1 dotyczącego informacji finansowej), Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF prowadzi analizę okresową zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami dotyczącymi sprawozdawczości. Analiza okresowa obejmuje analizę wyselekcjonowanych sprawozdań finansowych oraz analizę na żądanie (sprawozdań finansowych emitentów, zamieszczonych w informacjach okresowych, prospektach emisyjnych lub memorandumach informacyjnych), w szczególności w sytuacji gdy inna komórka organizacyjna UKNF zwraca się z prośbą o stanowisko w toku prowadzonych czynności.

1.3. Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy

Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF począwszy od roku 2005 stosuje zasady nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej opisane w Standardzie CESR Nr 1.

Celem nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej jest – zgodnie z zasadą nr 1 Standardu CESR Nr 1 – ochrona inwestorów oraz wzmacnianie zaufania do rynku poprzez poprawę przejrzystości informacji finansowych, które są istotne z punktu widzenia procesu podejmowania decyzji przez inwestorów.

Metody wyboru sprawozdań finansowych do analizy zostały oparte na wytycznych CESR znajdujących się w Standardzie CESR Nr 1 oraz na wskazówkach CESR dotyczących stosowania metod selekcji.

Standard CESR Nr 1 dotyczący informacji finansowej, w zasadzie nr 13 stanowi, że (...) preferowane modele selekcji informacji finansowej na potrzeby sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem standardów to modele mieszane, łączące podejście oparte na ocenie ryzyka z podejściem zakładającym rotację i/lub selekcję wyrwykową (...).

W ramach prowadzonych działań nadzorczych w UKNF, przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2012 roku, wysoki priorytet nadano kryterium

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1537, z późn. zm.)

⁵ Dyrektywa 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE (Dz. Urz. UE L 390 z 31.12.2004 r., str. 38)

⁶ *Standard CESR No. 1 on Financial Information. Enforcement of Standards on Financial Information in Europe* (Ref.: CESR/03-073, marzec 2003), strona internetowa: www.esma.europa.eu/system/files/03_073.pdf

występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. UKNF traktuje badanie/przeгляд sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego⁷.

Należy odnotować, że ze względu na pogorszenie kondycji finansowej, w przypadku 12 emitentów z rynku regulowanego w 2012 r. ogłoszono upadłość (w większości upadłość z możliwością zawarcia układu) lub sąd rozpatrywał wniosek o ogłoszenie upadłości. W związku z powyższym przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2012 roku pod uwagę wzięto również przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Skoncentrowano się w szczególności na sprawozdaniach finansowych emitentów z sektora budownictwo.

W związku z prowadzoną analizą sprawozdań finansowych pod kątem ich zgodności z obowiązującymi emitentów regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, przeanalizowano 182 roczne i śródroczne sprawozdania finansowe 87 emitentów, w tym 57 skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2011.

Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2012 roku

	Liczba emitentów z rynku regulowanego (GPW w Warszawie i BondSpot)*	Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe podlegały analizie w 2012 r.	Udział w łącznej liczbie emitentów z rynku regulowanego*
Na dzień 31.12.2011 r.	403	87	21,6%
Na dzień 31.12.2012 r.	408		21,3%

* podana liczba nie obejmuje notowanych na rynku regulowanym funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym

W kolejnych latach, przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie jako priorytetowego kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną także przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględnione zostaną europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF, obejmujące m.in. następujące zagadnienia: instrumenty finansowe narażone na ryzyko, utrata wartości aktywów, rezerwy.

⁷ zgodnie z komentarzem do Zasady nr 8 Standardu CESR Nr 1: „Za kompletność, prawidłowość i prawdziwość informacji finansowych odpowiadają właściwe władze emitentów (głównie zarząd). W razie potrzeby biegli rewidenci mają działać jako pierwsza, zewnętrzna linia obrony przed nieprawidłowościami, przez wyrażanie opinii na temat informacji finansowych na podstawie przeprowadzonego badania”

2. OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU

2.1. Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2011 i I półrocze roku obrotowego 2012 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio raportów z przeglądu – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

W celu zwrócenia szczególnej uwagi emitentom na konieczność osiągnięcia zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, przedstawiono poniżej zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia, zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania, dotyczące badanych sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi za rok obrotowy 2011 oraz w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych tych emitentów za I półrocze roku obrotowego 2012. W przypadku czterech emitentów miała miejsce odmowa wyrażenia opinii o badanych sprawozdaniach finansowych za rok obrotowy 2011 przez podmiot uprawniony do badania; w przypadku dziewięciu – odmowa wydania raportów z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2012. Ponadto w odniesieniu do jednego emitenta wystąpiła opinia negatywna o badanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy 2011.

Zagadnienia, do których odnosiły się ww. zastrzeżenia oraz opinia negatywna i odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu, zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki.

2.1.1. Zastrzeżenia i stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu oraz stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii i odpowiednio wydania raportu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności:

- Niepewności co do możliwości kontynuacji działalności, która uzależniona jest od zabezpieczenia finansowania zewnętrznego jednostki;
- Bardzo trudnej sytuacji finansowej jednostki - sąd wydał postanowienie o ogłoszeniu jej upadłości z możliwością zawarcia układu;
- Wystąpienia przesłanek na dzień bilansowy wskazujących na zagrożenie kontynuacji działalności przez jednostkę i Grupę - trudna sytuacja finansowa spółek, wydanie przez sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości jednostki dominującej z możliwością zawarcia układu, suma straty za rok bieżący oraz lata poprzednie przekraczająca sumę kapitałów własnych jednostki dominującej;
- Zagrożenia dla kontynuacji działalności w zakresie wytwarzania budownictwa ogólnego i inżynierii lądowej, określonym przez jednostkę jako jej dotychczasowa podstawowa działalność operacyjna;
- Znaczącej niepewności odnośnie zasadności przyjętego założenia kontynuacji działalności jednostki dominującej i Grupy;
- Zagrożenia dla kontynuacji działalności i złożenia przez jednostkę wniosku o ogłoszenie upadłości;
- Sporządzenia sprawozdania finansowego przy założeniu braku kontynuacji działalności w związku ze zmianą postanowienia sądu o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku jednostki – *dotyczy odmowy wydania raportu z przeglądu*;

- Konieczności sporządzenia sprawozdania finansowego przy zastosowaniu innych zasad wyceny aktywów i pasywów w przypadku gdyby wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości likwidacyjnej został uwzględniony - co mogłoby w istotny sposób wpłynąć na wartość kapitałów własnych i wyniku finansowego jednostki dominującej i Grupy;
- Konieczności, stosownie do art. 397 Kodeksu spółek handlowych, niezwłocznego zwołania Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy w celu podjęcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki, w związku z tym, że suma poniesionych strat w latach poprzednich pomniejszona o zysk netto za pierwsze półrocze 2012 roku przewyższa sumę kapitału zapasowego i rezerwowych oraz jedną trzecią kapitału zakładowego;
- Niewypowiedzenia się przez biegłego rewidenta na temat poprawności wyceny aktywów i zobowiązań jednostki zależnej objętej skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, która złożyła wniosek o postawienie w stan upadłości z możliwością zawarcia układu, z uwagi na istotną niepewność co do powodzenia postępowania upadłościowego, a tym samym możliwości kontynuacji działalności przez tę jednostkę;
- Istnienia znacznej niepewności co do zdolności jednostki dominującej do kontynuowania działalności ze względu na niepewność co do dalszego toku postępowania upadłościowego, istnienia znacznej niepewności co do wysokości wzajemnych roszczeń z tytułu wykonanych robót budowlanych oraz brak możliwości upewnienia się co do wiarygodności poprawności wyceny aktywów trwałych oraz ujęcia i wyceny rozliczeń z tytułu umów o roboty budowlane - *odmowa wyrażenia opinii*;
- Braku możliwości wyrażenia opinii o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym uwzględniając sytuację majątkową i finansową Grupy kapitałowej (poniesiona strata na działalności operacyjnej, kwota zobowiązań bieżących, rezerw krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych przewyższająca aktywa obrotowe, pokrycie straty z kapitału zapasowego pomimo braku opinii o sprawozdaniu finansowym, nieutworzenie odpisu aktualizującego na nieuregulowane należności, znaczny stopień niepewności co do powodzenia działań restrukturyzacyjnych oraz poważne zagrożenie dla kontynuacji działalności) - *odmowa wyrażenia opinii*;
- Braku możliwości wyrażenia opinii o sprawozdaniu finansowym ze względu na duży stopień niepewności co do przetrwania jednostki i Grupy (Zarząd jednostki w sprawozdaniu finansowym zwrócił uwagę na znaczące ryzyko utraty płynności, aktywa jednostki wycenione zostały w cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie korzystając w tym zakresie z usług niezależnych rzeczoznawców) - *odmowa wyrażenia opinii*;
- Braku możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy założenie kontynuacji działalności przez jednostkę i Grupę jest zasadne ze względu na okoliczności wskazujące na istnienie widocznych zagrożeń co do możliwości kontynuacji działalności przez jednostkę i Grupę w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego (ponoszone istotne straty w ostatnich latach; brak potwierdzonych i uzgodnionych gwarancji dalszego finansowania; jednostka dominująca jest stroną wielu postępowań sądowych i administracyjnych, a także w trakcie wielu spraw spornych z kontrahentami co może mieć kluczowy wpływ na sytuację operacyjną i finansową Grupy w przyszłości) - *odmowa wyrażenia opinii*;
- Braku możliwości uzyskania wystarczających dowodów z przeglądu umożliwiających wydanie odpowiedniego raportu z przeglądu, uwzględniając m.in. istnienie znacznej niepewności co do zdolności jednostki oraz spółek zależnych do kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości – *odmowa wydania raportu z przeglądu*;
- Braku możliwości stwierdzenia, że śródroczne sprawozdanie finansowe zostało przygotowane we wszystkich istotnych aspektach zgodnie z wymogami MSR 34, mając na względzie znaczącą niepewność m.in. co do możliwości kontynuowania działalności przez jednostkę i Grupę – *odmowa wydania raportu z przeglądu*;
- Braku możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy założenie kontynuacji działalności przez jednostkę i Grupę jest zasadne ze względu na okoliczności wskazujące na istnienie widocznych zagrożeń co do możliwości kontynuacji działalności przez jednostkę i Grupę w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego – *odmowa wydania raportu z przeglądu*;

- Nietworzenia rezerwy na karę pieniężną nałożoną przez urząd celny, w związku którą jednostka złożyła odwołanie; w przypadku korekty z tego tytułu kapitał własny wykazałby wartość ujemną i na podstawie art. 397 Kodeksu spółek handlowych istniałaby konieczność podjęcia przez Walne Zgromadzenie decyzji o dalszym istnieniu jednostki – *dotyczy opinii negatywnej*;
- Braku dokumentów potwierdzających przedłużenie wymagalności zobowiązania z tytułu kredytu bankowego, którego termin upłynął w trakcie roku oraz otrzymania przez jednostkę sądowych nakazów zapłaty w związku z opóźnieniami w regulowaniu zobowiązań handlowych – *dotyczy opinii negatywnej*;
- Poniesienia w kolejnym roku straty ze sprzedaży, straty netto oraz pogorszenia wskaźników płynności i zadłużenia – *dotyczy opinii negatywnej*;
- Sporządzenia sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności, pomimo że Zarząd wskazuje na istotne ryzyko braku kontynuacji działalności wynikające z braku terminowego uregulowania zobowiązań; w przypadku ziszczenia się ryzyka jednostka powinna sporządzić sprawozdanie finansowe z zastosowaniem art. 29 ustawy o rachunkowości (por. ustawa o rachunkowości).

2.1.2. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z utratą wartości aktywów (innych niż aktywa finansowe):

- Nieprzedstawienia do oceny biegłemu rewidentowi testów na utratę wartości wartości firmy (por. MSR 36 „Utrata wartości aktywów”);
- Nieprzeprowadzenia testów na utratę wartości wartości firmy oraz niesporządzenia i nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi testów na utratę wartości akcji spółek stowarzyszonych (por. MSR 36) – *dotyczy opinii negatywnej*;
- Wykazania w aktywach długoterminowych akcji spółki zależnej wycenionych w cenie nabycia; biegły rewident nie był w stanie potwierdzić zasadności szacunków Zarządu jednostki dotyczących braku utraty wartości tych akcji (por. MSR 36);
- Braku możliwości oceny prawidłowości wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej w związku z brakiem pełnych informacji, w tym dotyczących przewidywanych do zrealizowania cen sprzedaży netto lub w inny sposób określonej wartości odzyskiwanej (por. MSR 36);
- Niedokonania odpisów aktualizujących na posiadane akcje spółki zależnej, która nie reguluje terminowo swoich zobowiązań i która złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu (por. MSR 36);
- Nieprzedstawienia dowodów świadczących o braku przesłanek utraty wartości udziałów w jednostce powiązanej (por. MSR 36);
- Wykazania w śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartości firmy z konsolidacji, a w śródrocznym sprawozdaniu finansowym - udziałów w spółce zależnej, co do których przeprowadzony na koniec 2011 roku test na utratę wartości, oparty o prognozy wyników operacyjnych spółek zależnych, nie wykazał konieczności utworzenia odpisu aktualizującego, w sytuacji gdy bieżące wyniki spółek zależnych odbiegają od przyjętych w prognozach założeń; ze względu na fakt że prognozy dotyczą przyszłych, niepewnych zdarzeń, biegły rewident nie jest w stanie określić jak na dzień sporządzenia ww. sprawozdań finansowych potencjalne zmiany prognoz mogłyby wpłynąć na ujętą wartość firmy / wartość udziałów (MSR 36);
- Niedokonania na dzień bilansowy oceny utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, pomimo istnienia przesłanek pozwalających sądzić, że część

aktywów częściowo lub w całości utraciła wartość ekonomiczną i powinna zostać objęta odpisem aktualizującym (por. art. 28 ustawy o rachunkowości);

- Niedokonania odpisu aktualizującego wartość nieruchomości do wysokości możliwych do uzyskania korzyści ekonomicznych pomimo zaistnienia przesłanek uzasadniających trwałą utratę wartości (por. art. 28 ustawy o rachunkowości);
- Nieobjęcia w całości odpisem aktualizującym wykazanych w pozycji towary wartości niematerialnych i prawnych przeznaczonych do sprzedaży pomimo zaistnienia przesłanek wskazujących na trwałą utratę wartości (por. art. 34 ustawy o rachunkowości).

2.1.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z instrumentami finansowymi:

- Wykazania w sprawozdaniu finansowym przeterminowanych należności, co do których istnieje ryzyko że nie zostaną spłacone w pełnej wysokości (por. MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego wartość przeterminowanych i niezabezpieczonych należności z tytułu dostaw i usług, pomimo istnienia obiektywnych przesłanek wskazujących na ryzyko braku ich spłaty (por. MSR 39);
- Nieobjęcia przez jednostkę zależną odpisem aktualizującym 100% wartości spornej należności z tytułu wykonanych świadczeń (por. MSR 39);
- Nieobjęcia odpisem aktualizującym posiadanych akcji spółki z NewConnect, co do których istnieje ryzyko utraty wartości (por. MSR 39);
- Nieobjęcia przez jednostkę dominującą odpisem aktualizującym 100% wartości spornej należności z tytułu udzielonej pożyczki (por. MSR 39);
- Nieutworzenia odpisów aktualizujących wartość należności od spółki zależnej w likwidacji (por. MSR 39);
- Możliwego wystąpienia trudności w realizacji pożyczki udzielonej spółce zależnej, ujętej w aktywach długoterminowych (por. MSR 39);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego na nieuregulowane należności (na poczet toczącego się postępowania zostały zabezpieczone środki strony pozwanej, które znajdują się w depozycie sądowym) (por. MSR 39);
- Wykazania przeterminowanych należności z tytułu dostaw i usług jednostki zależnej, których wartość nie została objęta odpisem aktualizującym (brak istotnych spłat tych należności po dacie bilansowej powoduje, że biegły rewident nie jest w stanie wypowiedzieć się na temat ich odzyskiwalności i ewentualnej utraty wartości) (por. MSR 39);
- Wykazania należności skierowanych na drogę postępowania sądowego, a w pasywach rezerw na ewentualne kary wobec tego kontrahenta oraz wykazania należności od kontrahenta, której wartość może być trudna do odzyskania (por. MSR 39);
- Braku objęcia odpisem aktualizującym należności od jednostki w trudnej sytuacji finansowej (por. MSR 39);
- Braku możliwości potwierdzenia poprawności wyceny przeterminowanego kredytu krótkoterminowego przypadającego do spłaty w jednostce zależnej, ze względu na niepewność powodzenia prowadzonych negocjacji (por. MSR 39);
- Braku możliwości oceny dokonanego oszacowania wartości godziwej portfela inwestycyjnego na podstawie przedstawionego przez Zarząd udokumentowania założeń i prognoz (por. MSR 39);

- Braku możliwości potwierdzenia czy wykazywane aktywa wynikające z umowy dystrybucyjnej na wyłączność nie wymagają dokonania odpisu aktualizującego ich wartość do ich wartości realizowalnej (por. MSR 39);
- Uwzględnienia w śródrocznym sprawozdaniu finansowym należności od członka organów jednostki, w sytuacji braku potwierdzenia salda tych należności (opis na potwierdzeniu jako niezgodne oraz wskazana została dokumentacja potwierdzająca nieistnienie długu);
- Braku uzyskania przez biegłego rewidenta potwierdzenia sald należności z tytułu udzielonych pożyczek i w związku z tym braku możliwości potwierdzenia prawidłowości wyceny kwot wykazanych w bilansie w pozycji „Inwestycje krótkoterminowe” oraz „Pozostałe aktywa finansowe”;
- Nieotrzymania przez biegłego rewidenta wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny należności od jednostek powiązanych, w stosunku do których rozpoczęto postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu;
- Braku możliwości oceny poprawności wyceny i prezentacji w aktywach emitenta pożyczek i obligacji wyemitowanych przez spółkę wykazującą ujemne kapitały własne, a także pożyczek, udzielonych zaliczek, weksli i obligacji innej spółki - w związku z nieprzedstawieniem biegłemu rewidentowi wystarczających wyjaśnień i informacji finansowych dotyczących tych podmiotów, które umożliwiłyby uzyskanie zapewnienia odnośnie odzyskiwalności powyższych aktywów;
- Nieprawidłowej prezentacji ekspozycji kredytowych jako zobowiązania długoterminowe zamiast jako zobowiązania krótkoterminowe w związku z niespełnieniem wymaganego poziomu wszystkich wskaźników ekonomiczno-finansowych zawartych w umowach kredytowych z bankami (por. par. 74 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego na należności skierowane na drogę sądową (por. art. 35b ustawy o rachunkowości).

2.1.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi umów o usługę budowlaną

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z umowami o usługę budowlaną:

- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta czy rozpoznanie kwoty roszczeń wobec zamawiającego w budżetowanych przychodach części kontraktów drogowych oraz przychodach ze sprzedaży spełnia wymogi MSR 11 w związku z tym, że prawdopodobieństwo zaakceptowania tych roszczeń przez zamawiającego oraz wiarygodny szacunek ich ostatecznej wartości nie są możliwe do ustalenia (por. MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”);
- Rozpoznania kwoty roszczenia wobec inwestora w budżecie przychodów jednego z kontraktów drogowych oraz w budżecie ze sprzedaży usług niespełniającego wszystkich wymogów MSR 11;
- Ujęcia w przychodach, przy rozliczaniu kontraktów budowlanych, roszczeń w stosunku do zamawiających na niektórych kontraktach drogowych, w sytuacji gdy proces postępowania prawnego oraz negocjacje z zamawiającymi nie osiągnęły jeszcze zaawansowanego stadium (por. MSR 11);
- Nieutworzenia odpisu aktualizującego na aktywowaną w rozliczeniach międzyokresowych kosztów kwotę poniesionych kosztów dotyczących kontraktu budowlanego, która jest przedmiotem postępowania sądowego.

2.1.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z konsolidacją:

- Wątpliwości co do zasad rachunkowości przyjętych w odniesieniu do udziałów w spółce zależnej wniesionych do zamkniętego funduszu inwestycyjnego (por. MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, Interpretacja SKI 12 „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia”);
- Braku możliwości oceny czy ryzyko podatkowe w spółce zależnej zostało prawidłowo odzwierciedlone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym;
- Objęcia skonsolidowanym śródrocznym sprawozdaniem finansowym danych finansowych spółek zależnych, które nie były poddane przeglądowi przez biegłych rewidentów;
- Niepoddania przeglądowi przez biegłego rewidenta informacji finansowych spółki wycenianej metodą praw własności objętych śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym;
- Braku możliwości potwierdzenia prawidłowości wyliczenia straty na działalności zaniechanej, a tym samym wyniku finansowego netto, w związku z tym, że podstawą wyliczenia straty na działalności zaniechanej było sprawozdanie finansowe jednostki zależnej (sporządzone na dzień poprzedzający postawienie w stan upadłości likwidacyjnej), które nie było przedmiotem przeglądu przeprowadzonego przez biegłego rewidenta.

2.1.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi prawa wieczystego użytkowania gruntów

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z prawem wieczystego użytkowania gruntów:

- Ujęcia otrzymanych nieodpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów w bilansie jako środki trwałe, nieruchomości inwestycyjne lub aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zamiast w ewidencji pozabilansowej; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17;
- Ujęcia nabytych odpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów jako majątek trwały zamiast jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17;
- Wyceny przez jednostkę nabytego prawa wieczystego użytkowania gruntów według modelu opartego na wartości przeszacowanej zgodnie z MSR 38 "Wartości niematerialne i prawne"; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 i powinny być wykazywane w ewidencji pozabilansowej, a poniesiona opłata wstępna rozliczana w czasie i nieprzeszacowywana.

2.1.7. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną:

- Nieutworzenia odpisu aktualizującego wartość zapasów, co jest niezgodne z przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości (por. MSR 2 „Zapasy”);
- Niezasadnego wykazania części aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego (por. MSR 12 „Podatek dochodowy”);
- Utworzenia aktywa z tytułu podatku odroczonego z tytułu straty podatkowej; zdaniem biegłego rewidenta istnieje niepewność co do rozliczenia tej straty w latach następnych (por. MSR 12);
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi planów finansowych i dowodów wskazujących na możliwość osiągnięcia dochodu do opodatkowania wystarczającego do odliczenia nierozliczonych strat podatkowych – *dotyczy opinii negatywnej*;
- Rozpoznania zysków z transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego w momencie dokonania sprzedaży zamiast rozliczania ich w czasie przez okres trwania leasingu (por. MSR 17);

- Braku możliwości stwierdzenia przez biegłego rewidenta czy rezerwa na ewentualne roszczenia kontrahenta nie powinna zostać ujęta w sprawozdaniu finansowym (por. MSR 37);
- Nieutworzenia rezerwy na zobowiązanie wobec kontrahenta na wypadek niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy sądowej dotyczącej płatności na jego rzecz (por. MSR 37);
- Nieujęcia w sprawozdaniu finansowym ujemnych różnic kursowych z wyceny zobowiązań w walutach obcych (por. MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych”);
- Braku ostrożnej wyceny w odniesieniu do wyrobów i półfabrykatów (art. 7 i 28 ustawy o rachunkowości);
- Niewłaściwej wyceny towarów, których wartość powiększono o koszty niezwiązane bezpośrednio z zakupem, tj. głównie koszty reklamy, koszty ubezpieczenia, opłaty i prowizje bankowe, oraz niedokonania porównania wartości księgowej towarów z możliwą do uzyskania ceną sprzedaży netto (por. art. 28 ustawy o rachunkowości);
- Zastosowania dla środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych stawek amortyzacyjnych, które w większości przypadków nie odzwierciedlają okresu ekonomicznej użyteczności tych aktywów (por. art. 32-33 ustawy o rachunkowości);
- Wykazania w rozliczeniach międzyokresowych kosztów tytułów dotyczących ubiegłych okresów sprawozdawczych oraz kosztów comiesięcznych usług doradczych (por. art. 39 ustawy o rachunkowości).

2.1.8. Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu odnosiły się także do następujących zagadnień:

- Braku możliwości potwierdzenia danych ujętych w analizie, z której wynika, że nie nastąpiła utrata wartości zapasów;
- Nieujawnienia w sprawozdaniu finansowym informacji o gwarancjach udzielonych przez jednostkę (por. Załącznik 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie⁸);
- Niezamknięcia ksiąg rachunkowych, w związku z ogłoszeniem upadłości likwidacyjnej, w terminie określonym w ustawie o rachunkowości oraz prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym według stanu na dwa dni po ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej (por. art. 12 ustawy o rachunkowości);
- Nieprzeprowadzenia inwentaryzacji, na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości, należności oraz środków pieniężnych; ponadto biegły rewident nie obserwował spisu z natury środków trwałych i zapasów (por. art. 26 ustawy o rachunkowości);
- Dokonania nieprawidłowych rozliczeń podatku od towarów i usług w zakresie sprzedaży wolnej od opodatkowania oraz niezłożenia korekty deklaracji podatku od towarów i usług;
- Braku udzielenia biegłemu rewidentowi szczegółowych informacji nt. przyczyn odwołania poprzedniego Zarządu jednostki (por. art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Braku przedstawienia do wglądu biegłemu rewidentowi dokumentów, na podstawie których byłby w stanie zweryfikować prawidłowość danych liczbowych w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych (por. art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Nieotrzymania przez biegłego rewidenta aktualnych wycen rzeczoznawców umożliwiających potwierdzenie bieżącej wartości rynkowej nieruchomości spółek portfelowych oraz nieuwzględnienia zdarzeń gospodarczych jakie miały miejsce w czerwcu 2012 r. w wycenie

⁸ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 października 2005 r. w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości (Dz. U. Nr 209, poz. 1743, z późn. zm.)

spółek portfelowych na dzień 30 czerwca 2012 r. – *dotyczy raportu z przeglądu śródrocznego sprawozdania finansowego jednostki zależnej*;

- Stwierdzenia, że ostateczne ceny sprzedaży mogą się różnić od wartości ujętych w księgach, przy czym dokonując wyceny rzeczowych aktywów trwałych (poza nieruchomościami) w cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu utraty wartości, jednostka kierowała się posiadaną wiedzą i informacjami ogólnie dostępnymi na rynku, nie korzystając w tym zakresie z usług rzeczoznawców;
- Stwierdzenia, że rzeczywiste wartości uzyskane w wyniku sprzedaży nieruchomości mogą różnić się od wartości wykazanych w wycenach będących podstawą utworzenia odpisów aktualizujących ich wartość, określonych na podstawie operatów szacunkowych.

2.1.9. Uzupełniające objaśnienia

Dodatkowo przedstawiamy tematykę uzupełniających objaśnień, zamieszczonych w opiniach podmiotów uprawnionych do badania i odpowiednio w raportach z przeglądu. Uzupełniające objaśnienia odnosiły się m.in. do następujących zagadnień:

- Negatywnego wpływu na sytuację finansową i majątkową, wyniki finansowe oraz zdolność do kontynuacji działalności, które może wyrzucić brak utrzymania dotychczasowych oraz pozyskania dalszych źródeł finansowania;
- Pogorszenia sytuacji finansowej i oceny płynności Grupy;
- Potencjalnego zagrożenia dla kontynuacji działalności;
- Konieczności zbycia w terminie roku akcji jednostki dominującej nabytych przez jednostkę zależną;
- Braku informacji potwierdzających nieistotność jednostki zależnej wyłączonej z konsolidacji;
- Wykazywania prac rozwojowych, przy czym realizacja tych aktywów zależy od pozytywnego zakończenia prac, co wymaga istotnych nakładów;
- Zaprezentowania w kapitale własnym błędu podstawowego dotyczącego wyceny kontraktów długoterminowych oraz rezerw na naprawy gwarancyjne;
- Możliwości zmiany wartości wartości firmy, ponieważ rozliczenie nabycia udziałów nie jest ostateczne;
- Istnienia ryzyka realizacji zobowiązań wekslowych; zdaniem jednostki weksle zostały użyte z naruszeniem prawa;
- Możliwości przekształcenia się zobowiązań warunkowych z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych spółce zależnej w zobowiązania wymagalne, w przypadku dalszego pogorszenia sytuacji finansowej i majątkowej tej spółki;
- Możliwości zmiany kwot ujętych odpisów i rezerw, które odzwierciedlają szacunki skutków spraw spornych;
- Wystąpienia uzupełniających objaśnień w raporcie z przeglądu sprawozdania finansowego jednostki zależnej;
- Dokonania przez Zarząd korekty poprzednich okresów retrospektywnie, w związku z uznaniem za niezgodne z MSSF sprawozdań finansowych prezentowanych okresów porównawczych, zawierających istotne błędy;
- Przedstawienia w informacji dodatkowej uzasadnienia przyjętej prezentacji należności z tytułu udzielonych pożyczek jako krótkoterminowe;
- Niezłożenia sprawozdania finansowego za rok poprzedni do ogłoszenia w Monitorze Polskim B.

2.2. Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

W tej części raportu przedstawiamy obszary niezgodności, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, których wystąpienie zostało stwierdzone w wyniku przeprowadzonej w roku 2012 analizy sprawozdań finansowych sporządzonych przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi.

Część z prezentowanych niezgodności z MSSF dotyczyła jedynie pojedynczych przypadków. Z kolei stosunkowo liczne były przypadki, gdy ujawnienia zostały dokonane przez emitentów w sposób wzbudzający wątpliwości co do kompletności ujawnianych informacji.

Pragniemy zwrócić uwagę emitentów i odpowiednio biegłych rewidentów, że informacje finansowe, jeżeli mają być użyteczne, muszą się cechować przydatnością i wierną prezentacją, natomiast aby być w pełni wierną, prezentacja powinna być kompletna. Kompletność przedstawienia obejmuje wszystkie informacje niezbędne, aby użytkownik zrozumiał przedstawiane zjawisko, w tym wszystkie niezbędne opisy i objaśnienia. W przypadku niektórych pozycji kompletność przedstawienia może obejmować objaśnienie znaczących faktów związanych z jakością i rodzajem pozycji, czynników i okoliczności, które mogą wpłynąć na jakość i rodzaj tych pozycji oraz proces zastosowany do liczbowego przedstawienia (por. pkt CJ4-CJ34 *Założeń koncepcyjnych do MSSF*⁹, dotyczące cech jakościowych użytecznych informacji finansowych).

W naszej ocenie zasadne jest, aby podmiot uprawniony do badania, wydając opinię o badanym sprawozdaniu finansowym, brał również pod uwagę kompletność ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami. Zgodnie z pkt 69 Krajowego Standardu Rewizji Finansowej nr 1 „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”: „(...) Do istotnych odstępstw zalicza się także przedstawienie niekompletnego sprawozdania finansowego. (...)”. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Ponadto zwracamy uwagę, że zestawienia niezgodności z wymogami MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, zaprezentowane zostały również w poprzednich raportach, opracowanych przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF:

- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2011 r.*¹⁰
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2010 r.*¹¹
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2009 r.*¹²;
- *Raport z analizy rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sporządzonych za rok obrotowy 2007 przez emitentów papierów wartościowych, pod kątem ich zgodności z wymogami MSR*¹³.

Zagadnienia, do których odnosiły się stwierdzone niezgodności i braki ujawnień, zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki, przy czym w pierwszej kolejności brano pod uwagę przedmiot niezgodności. Przepisy MSSF, na które powołano się omawiając poszczególne obszary niezgodności z MSSF w niniejszym raporcie, zaprezentowano w

⁹ „Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej”, w raporcie zwane „Założeniami koncepcyjnymi do MSSF” - zatwierdzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ang.: *IASB*), nie podlegają przyjęciu w formie Rozporządzenia Komisji Europejskiej do stosowania na obszarze UE

¹⁰ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2011_tcm75-29303.pdf

¹¹ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2010_tcm75-25753.pdf

¹² http://www.knf.gov.pl/Images/sprawozdania_emitentow_2009_tcm75-18384.pdf

¹³ http://www.knf.gov.pl/Images/raporty_roczne_2007_analizaDEM_tcm75-9677.pdf

brzmieniu odnoszącym się do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2011 lub odpowiednio za I półrocze roku obrotowego 2012.

2.2.1. Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności

- Brak wskazania powodu, dla którego założenia o kontynuacji działalności przez jednostkę nie uznaje się za zasadne (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwości dotyczące kompletności i rzetelności informacji na temat istnienia istotnych niepewności co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności, a co za tym idzie przedstawienia w sposób rzetelny sytuacji finansowej oraz efektywności finansowej (por. par. 25 i 15 MSR 1);
- Wątpliwości co do rzetelności przeprowadzonej oceny zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25-26 MSR 1);
- Wątpliwości dotyczące zasadności sporządzenia przez jednostkę sprawozdania finansowego przy założeniu braku kontynuacji działalności biorąc pod uwagę fakt złożenia przez jednostkę pisma do Sądu Rejonowego o cofnięcie wniosku o ogłoszenie jej upadłości obejmującej likwidację majątku (por. par. 25 i 26 MSR 1);
- Wątpliwość co do zasadności przyjętego przez jednostkę założenia kontynuacji działalności w związku z wystąpieniem istotnych niepewności odnośnie zdolności do kontynuowania działalności (por. art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości);
- Brak wyczerpujących ujawnień dot. istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności (por. par. 6 ust. 1 pkt 8 oraz pkt 19 działu B. Dodatkowe Noty Objasniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie);
- Wątpliwości dotyczące rzetelności ujawnienia informacji odnośnie oceny możliwości realizacji zobowiązań oraz wskazania czynników, które w ocenie emitenta będą miały wpływ na osiągnięte przez niego wyniki w perspektywie co najmniej kolejnego kwartału (por. par. 87 ust. 7 pkt 10 i 11 i odpowiednio ust. 10 Rozporządzenia o o obowiązkach informacyjnych);
- Wątpliwości dotyczące rzetelności ujawnienia informacji odnośnie zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań w sprawozdaniu z działalności emitenta oraz w sprawozdaniu z działalności grupy kapitałowej emitenta (por. par. 91 ust. 6 pkt 11 i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

2.2.2. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych)

- Brak ujawnień dotyczących utraty wartości aktywów (por. MSR 36);
- Nieoszacowanie przy sporządzaniu śródrocznego sprawozdania finansowego wartości odzyskiwalnej rzeczowych aktywów trwałych pomimo wystąpienia przesłanek świadczących o możliwości wystąpienia utraty wartości oraz nieustalenie odpisów z tytułu utraty ich wartości (por. par. 9 i par. 59 MSR 36 w związku z par. 28, 29, 30 lit. a oraz par. 32 MSR 34);
- Brak ujawnień dla każdego istotnego ujętego lub odwróconego w ciągu okresu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości pojedynczego składnika aktywów oraz najważniejszych zdarzeń i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia i odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (por. par. 130-131 MSR 36);
- Opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości nie zawiera opisu zasad (polityki) rachunkowości dotyczących ustalania odpisu aktualizującego z tytułu trwałej utraty wartości aktywów (por. par. 6 ust. 1 Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie).

2.2.3. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości wartości firmy oraz wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania

- Wątpliwości dotyczące nieuwzględnienia istnienia przesłanek wskazujących na utratę wartości wartości firmy (por. par. 9 i par. 12-14 MSR 36);
- Nieprzeprowadzenie na koniec okresu śródrocznego testów na utratę wartości wartości firmy i znaku towarowego pomimo wystąpienia przesłanek świadczących o możliwości utraty wartości (por. par. 9 i par. 59 MSR 36 w związku z par. 28, 29 oraz 30 lit. a oraz par. 32 MSR 34);
- Zbyt ogólne opisy zdarzeń i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia lub odwrócenia istotnego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości (por. par. 130 lit. a MSR 36), np.: stwierdzono jedynie zaistnienie przesłanki do dokonania odpisu aktualizującego wartość firmy;
- Brak opisu ośrodka wypracowującego środki pieniężne dla każdego istotnego ujętego lub odwróconego w ciągu okresu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości pojedynczego składnika aktywów, w tym wartości firmy lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (por. par. 130 lit. d MSR 36);
- Niepełne ujawnienia informacji dot. szacunkowych prognoz wykorzystywanych do wyceny wartości odzyskiwalnej w odniesieniu do każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, jeśli wartość bilansowa przypisanej do niego wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową tych aktywów i ograniczenie ujawnień do ogólnego opisu polityki (zasad) rachunkowości związanej z utratą wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. (por. par. 134-137 MSR 36 wraz z Przykładem ilustrującym 9).
- Brak ujawnienia informacji na temat wartości bilansowej wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania przypisanych do poszczególnych ośrodków (zespołu ośrodków) wypracowujących środki pieniężne (por. par. 134 lit. a-b MSR 36);
- Brak ujawnienia przyjętej podstawy wyceny wartości odzyskiwalnej danego ośrodka (zespołu ośrodków), tj. czy jest to wartość użytkowa, czy wartość godziwa pomniejszona o koszty doprowadzenia do sprzedaży (por. par. 134 lit. c MSR 36);
- Zbyt ogólny opis poszczególnych kluczowych założeń kierownictwa, na podstawie których opracowano prognozy przepływów pieniężnych, jeżeli wartość odzyskiwalna ustalona została w oparciu o wartość użytkową (por. par. 134 lit. d ppkt i MSR 36) i odpowiednio kluczowych założeń, na których oparto ustalenie wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży (por. par. 134 lit. e ppkt i MSR 36);
- Brak opisu metod wyceny wartości przypisanych poszczególnym kluczowym założeniom, a także brak stwierdzenia czy wartości te odzwierciedlają dotychczasowe doświadczenia lub, jeśli jest to właściwe rozwiązanie, czy są spójne z przesłankami pochodzącymi z zewnętrznych źródeł informacji, a jeśli nie są, to w jakim stopniu i dlaczego odbiegają od dotychczasowych doświadczeń oraz zewnętrznych źródeł informacji (por. par. 134 lit. d ppkt ii oraz par. 134 lit. e ppkt ii MSR 36);
- Brak wyjaśnienia powodów uzasadniających zastosowanie dłuższych niż 5 letnie okresów prognoz przepływów pieniężnych (por. par. 134 lit. d ppkt iii MSR 36);
- W przypadku gdy uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń, które kierownictwo przyjęło do wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodka (zespołu ośrodków), sprawią, że wartość bilansowa przewyższy wartość odzyskiwalną, zamieszczenie tylko części wymaganych ujawnień lub też zaprezentowanie ujawnień w tym zakresie w sposób utrudniający zrozumienie zaprezentowanych danych (por. par. 134 lit. f MSR 36).

2.2.4. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych

- Nieuwzględnienie przy sporządzaniu sprawozdania finansowego obiektywnych dowodów utraty wartości przy wycenie należności (por. par. 58, 59 i 63 MSR 39);
- Nieuwzględnienie przy sporządzaniu śródrocznego sprawozdania finansowego obiektywnych dowodów utraty wartości przy wycenie należności (por. par. 58, 59 i 63 MSR 39 w związku z par. 28, 29, 30 lit. a oraz 32 MSR 34);
- Brak przedstawienia w sprawozdaniu finansowym informacji wymaganych przez MSSF 7, dotyczących instrumentów finansowych;
- Ujęcie i prezentacja instrumentów finansowych w sposób niespełniający wymogów MSSF, m.in. nieprzypisanie instrumentów finansowych do klas (ang.: *classes*), które uwzględniają charakter ujawnianych informacji oraz cechy tych instrumentów finansowych (por. par. 6 MSSF 7 oraz par. B1 i B2 Załącznika B „Objaśnienie stosowania” do MSSF 7);
- Brak ujawnienia informacji o niespełnieniu przez jednostkę dodatkowych warunków (kovenantów) wynikających z umów z bankami (por. par. 18-19 MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących przychodów i kosztów z tytułu odsetek oraz zysków lub strat netto dotyczących aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych (por. par. 20 MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących metod oraz – w przypadku wykorzystania techniki wyceny - założeń przyjętych przy ustalaniu wartości godziwych poszczególnych klas (ang. *each class*) aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych oraz pozostałych informacji dotyczących wartości godziwej (por. par. 27 MSSF 7);
- Brak klasyfikacji wyceny wartości godziwej posługując się hierarchią wartości godziwej, która uwzględnia istotność danych wejściowych do wyceny (por. par. 27A MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących poziomu hierarchii wartości godziwej, do którego zaklasyfikowano poszczególne wyceny wartości godziwej, dokonując podziału wycen wartości godziwej zgodnie z poziomami zdefiniowanymi w par. 27A MSSF 7 oraz pozostałych informacji ujawnianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dla każdej klasy (ang. *each class*) instrumentów finansowych wycenianych według wartości godziwej (por. par. 27B MSSF 7);
- Brak ujawnienia analizy wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona na dzień sprawozdawczy, pokazującej, jaki wpływ na wynik finansowy i kapitał własny miałyby zmiany w zakresie odpowiednich czynników ryzyka, które były potencjalnie możliwe na ten dzień, a także metod i założeń stosowanych przy sporządzaniu analizy wrażliwości oraz zmian stosowanych metod i założeń w stosunku do poprzedniego okresu wraz z przyczynami takich zmian (por. par. 40 MSSF 7);
- Ujawnienie niepełnych informacji na temat celów i zasad zarządzania ryzykiem finansowym, biorąc pod uwagę wymogi par. 31–42 MSSF 7.

2.2.5. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące umów o usługę budowlaną

- Wątpliwości czy jednostka spełnia przepis par. 29 MSR 11, który stanowi, że jest także zwykle rzeczą konieczną, aby jednostka posiadała sprawnie działający wewnętrzny system budżetowania finansowego oraz sprawozdawczości;
- Brak ujawnień związanych z umowami o usługę budowlaną (por. par. 39-45 MSR 11), w tym m.in. dotyczących ujawnienia:
 - kwoty przychodów z tytułu umowy ujętych jako przychody za dany okres, metod zastosowanych do określenia przychodów z umowy ujętych za dany okres oraz metod zastosowanych do określenia stanu zaawansowania realizowanych umów,
 - łącznej kwoty poniesionych kosztów i ujętych zysków (pomniejszonych o ujęte straty) na koniec okresu sprawozdawczego, kwoty otrzymanych zaliczek oraz kwoty sum zatrzymanych,

- kwoty brutto należnej od zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy oraz kwoty brutto należnej zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy,
- wszelkich zobowiązań warunkowych i aktywów warunkowych, które mogą powstawać z tytułu takich pozycji jak koszty napraw gwarancyjnych, roszczenia, kary lub możliwe straty.

2.2.6. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące połączeń jednostek i konsolidacji

- Brak ujawnienia informacji związanej z nabyciem jednostki zależnej w bieżącym okresie sprawozdawczym, umożliwiającej użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę charakteru i skutków finansowych połączenia jednostek (por. par. 59 lit. a MSSF 3 „Połączenia jednostek”), w tym w m.in.:
 - daty przejęcia (por. par B64 lit. b Załącznika B do MSSF 3),
 - głównych przyczyn połączenia jednostek oraz opisu tego, w jaki sposób jednostka przejmująca objęła kontrolę nad jednostką przejmowaną (por. par B64 lit. d Załącznika B do MSSF 3),
 - jakościowego opisu czynników, które doprowadziły do ujęcia wartości firmy, takich jak oczekiwana synergia łączących się działalności jednostki przejmowanej i jednostki przejmującej, wartości niematerialne niekwalifikujące się do osobnego ujęcia oraz innych czynników (por. par B64 lit. e Załącznika B do MSSF 3),
 - wartości godziwej na dzień przejęcia całkowitej przekazanej zapłaty oraz wartości godziwej na dzień przejęcia każdej głównej kategorii zapłaty (por. par B64 lit. f Załącznika B do MSSF 3),
 - wartości godziwej nabytych należności oraz informacji na temat głównych klas należności, takich jak pożyczki, bezpośrednie leasingi finansowe i wszelkie inne klasy należności (por. par B64 lit. h Załącznika B do MSSF 3),
 - kwot ujętych na dzień przejęcia głównych klas nabytych aktywów i przejętych zobowiązań (por. par B64 lit. i Załącznika B do MSSF 3),
 - podania przyczyn, które doprowadziły do powstania zysku z transakcji – w przypadku okazynego nabycia (por. par B64 lit. n Załącznika B do MSSF 3),
 - kwoty niekontrolującego udziału ujmowanego na dzień przejęcia oraz podstawy wyceny tej kwoty, a w przypadku każdego udziału niekontrolującego w jednostce przejmowanej wycenianego w wartości godziwej - technik wyceny oraz głównych danych wejściowych w modelu wykorzystanych do wyceny tej wartości (por. par B64 lit. o Załącznika B do MSSF 3),
 - kwot przychodu oraz zysku lub straty jednostki przejmowanej od dnia przejęcia, uwzględnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za okres sprawozdawczy oraz przychodów i zysku lub straty połączonej jednostki za bieżący okres sprawozdawczy, wyliczonych w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia w przypadku wszystkich połączeń jednostek gospodarczych przeprowadzonych w trakcie okresu był początek rocznego okresu sprawozdawczego (por. par B64 lit. q Załącznika B do MSSF 3);
- Brak prezentacji przybliżonych kwot dotyczących pozycji zidentyfikowanych podczas połączenia jednostek, których rozliczenie nie jest zakończone (por. par. 45 MSSF 3);
- Brak odrębnej prezentacji łącznych przepływów pieniężnych powstających w związku z objęciem jak i utratą kontroli nad jednostką zależną (por. par. 39 MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”);
- Niedostosowanie opisu zasad konsolidacji przedstawionego w zasadach (polityce) rachunkowości do specyfiki grupy kapitałowej w zakresie odniesienia się do Interpretacji SKI-12;

- Brak wyczerpującego uzasadnienia nieobjęcia jednostki zależnej skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym.

2.2.7. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów

- Brak przedstawienia informacji dotyczących segmentów operacyjnych w sprawozdaniu finansowym (por. MSSF 8 „Segmenty operacyjne”);
- Brak ujawnienia ogólnych informacji tj. czynników przyjętych do określenia segmentów sprawozdawczych jednostki, w tym podstawy systemu organizacji oraz rodzaju produktów i usług, z tytułu których segment sprawozdawczy osiąga swoje przychody (por. par. 22 MSSF 8);
- Brak ujawnienia następujących danych o każdym segmencie sprawozdawczym: przychodów uzyskiwanych od zewnętrznych klientów, przychodów uzyskiwanych z tytułu transakcji z innymi segmentami operacyjnymi tej samej jednostki oraz amortyzacji - jeżeli określone kwoty są zawarte w wartości wyniku segmentu przeglądanej przez głównego decydenta operacyjnego lub w inny sposób są regularnie prezentowane temu decydentowi nawet, jeśli kwoty te nie są zawarte w wartości wyniku segmentu (por. par. 23 MSSF 8);
- Brak wyjaśnienia sposobu pomiaru zysku lub straty oraz aktywów i zobowiązań dla każdego segmentu sprawozdawczego, w tym zasad rachunkowości dotyczących wszelkich transakcji między segmentami sprawozdawczymi (por. par. 27 MSSF 8);
- Brak uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki i sumy zobowiązań segmentów sprawozdawczych ze zobowiązaniami jednostki, jeżeli zobowiązania segmentu są wykazane zgodnie z paragrafem 23 (por. par. 28 lit. c-d MSSF 8);
- Brak ujawnienia informacji odnośnie uzyskanych od klientów zewnętrznych przychodów z tytułu każdego produktu i usługi lub każdej grupy podobnych produktów i usług, bądź wskazania, że niezbędne informacje na ten temat są niedostępne i ich koszt uzyskania byłby nadmierny (por. par. 32 MSSF 8);
- Brak informacji dotyczących obszarów geograficznych bądź brak informacji, że są one niedostępne, a koszt ich uzyskania jest nadmierny (por. par. 33 MSSF 8);
- Brak ujawnienia informacji w sprawozdaniu finansowym na temat zakresu, w jakim jednostka jest zależna od jej głównych klientów (por. par. 34 MSSF 8);
- Zaprezentowanie informacji dotyczącej segmentów zgodnie z MSR 14 „Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności”, zamiast zgodnie z MSSF 8;
- Błędne powołanie się na przepisy MSR 14 w opisie zasad (polityki) rachunkowości oraz w ujawnieniach na temat segmentów w informacji dodatkowej, zamiast na przepisy MSSF 8.

2.2.8. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące prezentacji sprawozdań finansowych

- Brak skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych (por. par. 10 lit. d MSR 1);
- Brak ujawnienia przyjętych zasad (polityki) rachunkowości lub ich niekompletny opis (por. par. 10 lit. e oraz par. 117 MSR 1);
- Wątpliwości dotyczące zgodności opisu zasad (polityki) rachunkowości w zakresie wyceny nieruchomości inwestycyjnych z par. 38 MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”;
- Niekompletny opis zasad (polityki) rachunkowości dotyczący ujmowania prawa wieczystego użytkowania gruntów;
- Brak opisu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości dotyczących zapasów, w tym m.in. metod wyceny (por. par. 36 lit. a MSR 2);

- Brak prezentacji w informacji dodatkowej wyraźnego i bezwarunkowego oświadczenia o zgodności z MSSF (por. par. 16 MSR 1);
- W deklaracji zgodności z MSSF zamieszczonej w sprawozdaniu finansowym, odniesienie się do MSSF bądź do MSSF przyjętych przez IASB, zamiast do MSR w rozumieniu art. 2 ust. 3 ustawy o rachunkowości i par. 2 ust. 1 pkt 12 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych¹⁴ (tj. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej), bądź do MSSF, które zostały zatwierdzone przez UE (klauzula zalecana przez Komisję Europejską);
- Brak odrębnej prezentacji każdej istotnej klasy podobnych pozycji w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych (por. par. 29 MSR 1);
- W sprawozdaniu finansowym z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z całkowitych dochodów posługiwanie się określeniami "kapitał mniejszościowy" i "akcjonariusze mniejszościowi" zamiast „udziały niekontrolujące” (por. par. 54 lit. q MSR 1 i par. 27 MSR 27);
- Niewskazanie dla każdej klasy kapitału podstawowego liczby udziałów wyemitowanych i w pełni opłaconych oraz wyemitowanych i nie w pełni opłaconych, a także przywilejów związanych z daną klasą udziałów (por. par. 79 lit. a ppkt ii oraz ppkt v MSR 1);
- Brak opisu charakteru i przeznaczenia kapitału rezerwowego (por. par. 79 lit. b MSR 1);
- Brak prezentacji innych całkowitych dochodów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (por. par. 82 MSR 1);
- Brak opisu subiektywnych ocen, których dokonało kierownictwo w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości jednostki, a które mają najbardziej istotny wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym (por. par. 122-124 MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji odnośnie głównych założeń dotyczących przyszłości oraz innych podstawowych przyczyn niepewności szacunków na koniec okresu sprawozdawczego, co do których istnieje znaczące ryzyko spowodowania istotnych korekt wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w trakcie kolejnego roku obrotowego (por. par. 125-131 MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji umożliwiających użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę celów, zasad i procesów służących zarządzaniu kapitałem (por. par. 134-136 MSR 1);
- Brak większości not objaśniających dotyczących bilansu, pozycji pozabilansowych oraz rachunku zysków i strat oraz brak dodatkowych not objaśniających (por. Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie);
- Brak prezentacji w notach objaśniających do sprawozdania finansowego wszystkich wymaganych pozycji, m.in. prezentacja ogólnej kwoty zobowiązań bez podziału na pozostałe okresy spłaty w nocie objaśniającej dotyczącej zobowiązań długoterminowych o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty (por. nota 22.2, dział A. Noty Objaśniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie).

2.2.9. Pozostałe niezgodności i braki ujawnień

- Brak odrębnego ujawnienia przepływów pieniężnych z tytułu odsetek i dywidend otrzymanych i zapłaconych (por. par. 31 MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”);
- Brak odrębnego ujawnienia przepływów pieniężnych z tytułu podatku dochodowego i zaliczenia ich do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej (por. par. 35 MSR 7);
- Nieujawnienie informacji o standardach i interpretacjach, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie oraz informacji potrzebnych do oceny możliwego wpływu zastosowania nowego standardu lub interpretacji na sprawozdania finansowe jednostki za

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. Nr 33, poz. 259, z późn. zm.),

okres, w którym zostaną one zastosowane po raz pierwszy (por. par. 30-31 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”);

- Brak ujawnienia daty zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji oraz informacji o tym kto dokonał zatwierdzenia (por. par. 17 MSR 10 „Zdarzenia następujące po dniu bilansowym”);
- Brak ujawnienia stopy kapitalizacji zastosowanej do ustalenia kwoty kosztów finansowania zewnętrznego, która może być aktywowana (por. par. 26 lit. b MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”);
- Brak ujawnienia informacji dotyczących świadczeń dla kluczowego personelu kierowniczego łącznie oraz dla każdej z kategorii wymienionych w par. 17 MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych”;
- Brak ujawnienia informacji nt. transakcji z podmiotami powiązаныmi oraz nierozliczonych sald należności i zobowiązań niezbędnych dla zrozumienia potencjalnego wpływu związku z podmiotami powiązаныmi na sprawozdanie finansowe (por. par. 18 MSR 24);
- Brak skróconych informacji finansowych o jednostkach stowarzyszonych, obejmujących łączne wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz wysokość zysku lub straty (por. par. 37 lit. b MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych”);
- Wylczenie podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję niezgodnie z MSR 33 – w oparciu o zysk z działalności kontynuowanej, zamiast zysk z działalności kontynuowanej przypadający na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie (por. par. 9 i 30 MSR 33 „Zysk przypadający na jedną akcję”);
- Brak prezentacji rozwodnionego zysku na jedną akcję dla zysku z działalności kontynuowanej przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie (por. par. 66-67 MSR 33);
- Niewypełnienie wymogu sporządzenia i prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień przejścia na MSSF (por. par. 6 i 21 MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy”);
- Brak wyjaśnienia w jaki sposób przejście z wcześniej stosowanych ogólnie przyjętych zasad rachunkowości na MSSF wpłynęło na prezentowaną sytuację finansową, finansowe wyniki działalności i przepływy pieniężne (por. par. 23 MSSF 1);
- Brak prezentacji uzgodnień dotyczących przejścia na MSSF (por. par. 24-25 MSSF 1);
- Błędne określenie dnia przejścia na MSSF (por. Załącznik A do MSSF 1);
- Brak prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży, oddzielnie od innych aktywów (por. par. 38 MSSF 5);
- Brak wymaganych ujawnień dotyczących różnic pomiędzy sprawozdaniami finansowymi sporządzonymi zgodnie z polskimi zasadami rachunkowości, a sprawozdaniami finansowymi, które zostałyby sporządzone zgodnie z MSR, bądź zamieszczenia informacji o niemożliwości wskazania takich danych w sposób wiarygodny wraz ze stosownymi wyjaśnieniami (por. par. 7 Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie).

2.2.10. Inne niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej

- Brak skróconego sprawozdania z całkowitych dochodów – jednostka zaprezentowała wyłącznie skrócony rachunek zysków i strat (par. 8 lit. b MSR 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”);
- W sprawozdaniu z całkowitych dochodów brak prezentacji łącznych całkowitych dochodów, które można przyporządkować do udziałów niekontrolujących oraz właścicieli jednostki dominującej (por. par. 10 i 12 MSR 34 oraz par. 83 MSR 1 i par. 28 MSR 27);

- Brak prezentacji rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję (por. par. 11 MSR 34);
- Brak stwierdzenia, iż w śródrocznym sprawozdaniu finansowym przestrzegano tych samych zasad (polityki) rachunkowości i metod obliczeniowych co w ostatnim rocznym sprawozdaniu finansowym (por. par. 16 lit. a MSR 34);
- Brak wymaganej przez par. 16 lit. g MSR 34 informacji dotyczącej segmentów operacyjnych;
- Niezamieszczenie informacji na temat zgodności z MSR 34 (por. par. 19 MSR 34);
- Brak prezentacji danych w sprawozdaniu przedstawiającym zmiany w kapitale własnym - narastająco za bieżący rok obrotowy do danego dnia (por. par. 20 lit. c MSR 34);
- Nieuwzględnienie przy sporządzaniu śródrocznego sprawozdania finansowego okoliczności wskazujących na konieczność dokonania oszacowania wartości netto zapasów możliwej do uzyskania (por. par. 9 i 33 MSR 2 w związku z par. 28, 29, 30 lit. a oraz par. 32 MSR 34);
- Nieprzedstawienie danych narastająco za wszystkie pełne kwartały danego roku obrotowego w zestawieniu zmian w kapitale własnym (por. par. 87 ust. 1 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

2.3. Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego

Jak wskazano w części 1.2. niniejszego raportu, dotyczącej omówienia zasad przeprowadzenia analizy, zgodnie z Zasadą nr 3 Standardu CESR Nr 1, kompetentne, niezależne władze administracyjne, utworzone przez Państwa Członkowskie, winny ponosić ostateczną odpowiedzialność za egzekwowanie zgodności informacji finansowych przekazywanych przez emitentów z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (ang.: *reporting framework*).

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej analizy sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny zgodności tych sprawozdań finansowych z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania, opiniach negatywnych i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii/raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie ujawnień wymaganych przez MSSF są też prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji dla Uczestników Rynku).

Zwracamy uwagę na odpowiedzialność zarządów i rad nadzorczych (por. art. 4a ustawy o rachunkowości) za zapewnienie, aby sprawozdania finansowe oraz sprawozdania z działalności spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości (a zatem również wymagania dotyczące sporządzania określonych sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF mającymi zastosowanie, z uwzględnieniem zasady istotności), a także za zapewnienie zgodności z pozostałymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego.

Ponadto, w naszej ocenie, w przypadku wyrażenia przez biegłego rewidenta zastrzeżenia w opinii o badanym sprawozdaniu finansowym, dotyczącego kwestii mającej wpływ na wynik finansowy emitenta, zarząd emitenta powinien brać je pod uwagę formułując propozycję podziału lub pokrycia wyniku finansowego dla organu zatwierdzającego. Zwracamy uwagę, że zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o rachunkowości, podział lub pokrycie wyniku finansowego netto jednostek zobowiązanych do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający, poprzedzonego wyrażeniem przez biegłego rewidenta opinii o tym sprawozdaniu bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto, dokonany bez spełnienia tego warunku, jest nieważny z mocy prawa.

W zapewnieniu wysokiej jakości sprawozdań finansowych ważną rolę do odegrania mają komitety audytu, powołane na mocy ustawy o biegłych rewidentach¹⁵, lub rady nadzorcze, pełniące zadania tych komitetów.

KNF, w przypadku wystąpienia istotnych naruszeń regulacji dotyczących raportowania finansowego, podejmuje odpowiednie działania zgodnie z obowiązującymi przepisami. UKNF szczególną uwagę przywiązuje do analizy sprawozdań finansowych emitentów, w przypadku których opinia / raport o sprawozdaniu finansowym zawiera zastrzeżenia, jest negatywna lub gdy podmiot uprawniony do badania odmówił wyrażenia opinii / wydania raportu - pod kątem podjęcia odpowiednich działań wynikających z obowiązujących przepisów. Jak wskazano w części 1.3. niniejszego raportu, UKNF traktuje badanie/przeгляд sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego.

Korzystając z uprawnień wynikających z art. 68 ustawy o ofercie¹⁶, jeżeli opinia o badanym sprawozdaniu finansowym / raport z przeglądu sprawozdania finansowego zawiera zastrzeżenia, jest negatywna lub gdy podmiot uprawniony do badania odmówił wyrażenia opinii / wydania raportu, uprawniony przedstawiciel KNF zwraca się do emitentów (zarówno do zarządów jak też rad nadzorczych) o wyjaśnienie przyczyn niezastosowania obowiązujących regulacji dotyczących raportowania finansowego oraz oszacowanie wpływu nieprawidłowości będących przedmiotem zastrzeżeń na dane sprawozdanie finansowe. Dodatkowo przedstawiciel KNF zwraca się z prośbą o opinie komitetów audytu.

W związku z analizą sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego (wyniki tych analiz również zostały uwzględnione w raporcie), do emitentów przekazywane są uwagi w celu uzyskania wyjaśnień lub skorygowania informacji finansowych zawartych w prospekcie.

W kolejnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami. Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie jako priorytetowego kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej, a także występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu śródrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą sprawozdań finansowych objęci zostaną także emitenci z zagrożeniem kontynuacji działalności (tj. co do których została ogłoszona upadłość lub został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości lub występują zastrzeżenia w opinii z badania/raporcie z przeglądu, odmowa wyrażenia opinii/wydania raportu, opinia negatywna lub uzupełniające objaśnienia związane z zagrożeniem kontynuacji działalności). Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględnione zostaną europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF, obejmujące m.in. następujące zagadnienia: instrumenty finansowe narażone na ryzyko, utrata wartości aktywów, rezerwy.

¹⁵ Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649, z późn. zm.)

¹⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz o zmianie innych ustaw (t. jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 185, poz. 1439, z późn. zm.)

3. WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNA UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

Celem tego Rozdziału jest zaprezentowanie wybranych zagadnień związanych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, użytecznych zarówno przy sporządzaniu sprawozdań finansowych, jak i przy korzystaniu z informacji w nich zawartych.

3.1. Zagadnienia związane z kontynuacją działalności

Zgodnie z par. 3 ust. 1 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych, raporty okresowe powinny zawierać informacje odzwierciedlające specyfikę opisywanej sytuacji oraz powinny być sporządzone w sposób prawdziwy, rzetelny i kompletny. Ponadto par. 3 ust. 3 ww. rozporządzenia stanowi, że przekazywane przez emitenta raporty okresowe powinny być sporządzone w sposób umożliwiający inwestorom ocenę wpływu przekazywanych informacji na sytuację gospodarczą, majątkową i finansową emitenta.

Obserwowane osłabienie gospodarcze może zwiększać ryzyko pominięcia, niekompletności lub nierzetelności sprawozdań finansowych emitentów, w szczególności w obszarach dotyczących kontynuacji działalności, utraty wartości aktywów (zarówno niefinansowych jak i finansowych), ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, rezerw. W związku z powyższym zwracamy szczególną uwagę na przedstawione przepisy.

Sprawozdania finansowe emitentów sporządzane zgodnie z MSSF

MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Należy podkreślić, że zgodnie z par. 15 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, sprawozdanie finansowe rzetelnie przedstawia sytuację finansową, efektywność finansową i przepływy pieniężne jednostki. Rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków, zgodnie z definicjami i warunkami ujmowania aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów przedstawionymi w *Założeniach koncepcyjnych*. Zakłada się, że stosowanie MSSF, wraz z dodatkowymi ujawnieniami w uzasadnionych przypadkach, skutkuje tym, że sprawozdanie finansowe spełnia wymóg rzetelnej prezentacji.

Kwestie związane z zasadą kontynuacji działalności regulują par. 25-26 MSR 1. Zgodnie z par. 25 MSR 1, przy sporządzaniu sprawozdania finansowego kierownictwo jednostki dokonuje oceny zdolności jednostki do kontynuowania działalności. Sprawozdanie finansowe sporządza się przy założeniu kontynuacji działalności, z wyjątkiem sytuacji, gdy kierownictwo albo zamierza zlikwidować jednostkę, albo zaniechać prowadzenia działalności gospodarczej, albo nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji lub zaniechania działalności. Jeżeli w trakcie dokonywania oceny kierownictwo jest świadome występowania istotnych niepewności dotyczących zdarzeń lub okoliczności, które mogą nasuwać poważne wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności, jednostka ujawnia istnienie tych niepewności. Jeżeli jednostka nie sporządza sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności, fakt ten ujawnia, podając jednocześnie zasadę, na której opierała się sporządzając sprawozdanie finansowe oraz powód, dla którego założenie o kontynuacji działalności przez jednostkę nie uznaje się za zasadne.

Na podstawie par. 26 MSR 1 oceniając, czy założenie kontynuacji działalności jest właściwe, kierownictwo bierze pod uwagę wszelkie dostępne informacje dotyczące przyszłości, która odpowiada przynajmniej dwunastu miesiącom od końca okresu sprawozdawczego. Zakres analizy sytuacji zależy w każdym przypadku od faktów. Jeżeli jednostka była dotychczas rentowna i posiadała łatwy dostęp do środków finansowych, to może wysnuć wniosek, że przyjęcie założenia kontynuacji działalności jest zasadne i nie wymaga przeprowadzenia szczegółowej analizy. W innych przypadkach, aby uzyskać pewność, że założenie kontynuacji działalności jest zasadne, kierownictwo może być zmuszone do rozważenia wielu czynników określających bieżącą

i oczekiwaną rentowność, harmonogram spłaty zobowiązań i potencjalne źródła alternatywnego finansowania.

Dodatkowo należy zauważyć, że zgodnie z par. 74 MSR 1, w przypadku, gdy jednostka łamie warunki umowy długoterminowej pożyczki w dniu lub przed dniem zakończenia okresu sprawozdawczego, w związku z czym zobowiązanie staje się wymagalne na żądanie, zobowiązanie zaliczane jest do zobowiązań krótkoterminowych, nawet jeśli pożyczkodawca wyraził po zakończeniu okresu sprawozdawczego, a przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji, zgodę na odstąpienie od żądania spłaty mimo złamania warunków umowy. Zobowiązanie jest zaklasyfikowane przez jednostkę jako krótkoterminowe, ponieważ na koniec okresu sprawozdawczego jednostka nie ma bezwarunkowego prawa do odroczenia spłaty zobowiązania, co najmniej o okres dwunastu miesięcy po tym terminie.

MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”

Pragniemy także zwrócić uwagę na przepisy MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”. Jak stanowi par. 29 MSR 11, jest także zazwyczaj rzeczą konieczną, aby jednostka posiadała sprawnie działający wewnętrzny system budżetowania finansowego oraz sprawozdawczości. Jednostka analizuje i, jeżeli jest to konieczne, aktualizuje wcześniejsze szacunki przychodów i kosztów związanych z umową w miarę postępu prac. Potrzeba dokonywania podobnych aktualizacji nie musi oznaczać, że wyników umowy nie można wiarygodnie oszacować.

W naszej ocenie szczególnego podkreślenia wymaga, że w myśl przepisów MSR 11, w przypadku, kiedy istnieje prawdopodobieństwo, iż łączne koszty umowy przekroczą łączne przychody z tytułu umowy, przewidywaną stratę ujmuje się bezzwłocznie jako koszt (por. par. 22, 26 i 32 oraz 36 MSR 11).

MSR 36 „Utrata wartości aktywów”

MSR 36 „Utrata wartości aktywów” stosuje się do ujmowania utraty wartości wszystkich aktywów, z wyjątkiem aktywów wymienionych w par. 2 tego standardu. Na podstawie par. 9 MSR 36, na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, jednostka szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów.

Zgodnie z par. 10 MSR 36, bez względu na to, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości, jednostka jest także zobowiązana do:

- a) przeprowadzania corocznie testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania lub składnika wartości niematerialnych, który nie jest jeszcze dostępny do użytkowania, poprzez porównanie jego wartości bilansowej z wartością odzyskiwalną. Powyższy test sprawdzający może zostać przeprowadzony w dowolnym terminie w ciągu okresu rocznego, pod warunkiem że jest on przeprowadzany każdego roku w tym samym terminie. Różne składniki wartości niematerialnych mogą być poddawane testom na utratę wartości w różnych terminach. Jednakże jeżeli taki składnik wartości niematerialnych został wstępnie ujęty w ciągu bieżącego okresu rocznego, składnik ten poddaje się testowi sprawdzającemu, czy nie nastąpiła utrata jego wartości przed końcem bieżącego okresu rocznego;
- b) przeprowadzania corocznie testu na utratę wartości wartości firmy przejętej w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, zgodnie w zasadami określonymi w par. 80-99 MSR 36.

Oceniając istnienie przesłanek świadczących o możliwości utraty wartości któregoś ze składników aktywów, jednostka analizuje co najmniej przesłanki pochodzące z zewnętrznych i wewnętrznych źródeł informacji, wymienione w par. 12 MSR 36 (por. także par. 13 i 14 MSR 36).

Na podstawie par. 59 MSR 36, wartość bilansową składnika aktywów obniża się do poziomu jego wartości odzyskiwalnej wtedy i tylko wtedy, gdy wartość odzyskiwalna tego składnika aktywów jest niższa od jego wartości bilansowej. Kwota tej obniżki stanowi odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”

W przypadku utraty wartości aktywów finansowych, będących przedmiotem MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, zastosowanie mają przepisy tego standardu, zgodnie z którymi na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Jeśli takie dowody istnieją, jednostka stosuje paragraf 63 (w przypadku aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie), paragraf 66 (w przypadku aktywów finansowych wycenianych w koszcie) lub paragraf 67 (w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży) w celu ustalenia kwoty straty z tytułu utraty wartości (por. par. 58 MSR 39).

Zgodnie z par. 59 MSR 39, składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów ("zdarzenie powodujące stratę"), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Wskazanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. W powyższym przepisie wymienione zostały również informacje, uzyskane przez posiadacza składnika aktywów, dotyczące zdarzeń powodujących stratę, które zalicza się do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów.

Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych w zamortyzowanym koszcie, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (tj. efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez zastosowanie rachunku rezerw. Kwotę straty ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (por. par. 63 MSR 39).

MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”

Pragniemy również zwrócić uwagę na ujawnienia informacji na temat instrumentów finansowych oraz ryzyka z nimi związanego. Temat ten regulują przepisy MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”. Celem tego standardu, o czym mowa w par. 1 MSSF 7, jest nałożenie na jednostki obowiązku ujawniania w ich sprawozdaniach finansowych informacji, które pozwolą użytkownikom ocenić:

- a) wpływ instrumentów finansowych na sytuację finansową i wyniki działalności jednostki; oraz
- b) charakter i zakres wynikającego z instrumentów finansowych ryzyka, na które jednostka jest narażona w okresie sprawozdawczym i na koniec okresu sprawozdawczego, jak również sposób zarządzania ryzykiem przez jednostkę.

Jednostka ujawnia informacje jakościowe i ilościowe, które umożliwiają użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenę charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, na które jednostka jest narażona (por. par. 31-42 MSSF 7).

- Zgodnie z par. 39 MSSF 7 jednostka ujawnia następujące informacje dotyczące ryzyka płynności:
- (a) analizę wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi (w tym udzielonych gwarancji finansowych) prezentującą pozostałe umowne terminy wymagalności;
 - (b) analizę wymagalności pochodnych zobowiązań finansowych. Analiza wymagalności obejmuje pozostałe umowne terminy wymagalności dla tych pochodnych zobowiązań finansowych, w przypadku których umowne terminy wymagalności są kluczowe dla zrozumienia momentu wystąpienia przepływów pieniężnych;
 - (c) opis sposobu zarządzania ryzykiem płynności właściwym dla (a) i (b).

W odniesieniu do ryzyka kredytowego, dla poszczególnych kategorii instrumentów finansowych, na podstawie par. 36 MSSF 7, ujawnia się:

- (a) kwotę, która najlepiej odzwierciedla maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego, nie uwzględniając żadnego posiadanego zabezpieczenia ani innych elementów powodujących poprawę warunków kredytowania (np. porozumień dotyczących rozliczenia w kwocie netto niekwalifikujących się do kompensaty zgodnie z MSR 32); informacja ta nie jest wymagana w przypadku instrumentów finansowych, których wartość bilansowa najlepiej odzwierciedla maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe;
- (b) opis ustanowionego zabezpieczenia oraz innych elementów powodujących poprawę warunków kredytowania, a także ich skutku finansowego (np. kwantyfikacja stopnia, w jakim zabezpieczenie i inne elementy powodujące poprawę warunków kredytowania ograniczają ryzyko kredytowe) w odniesieniu do kwoty, która najlepiej odzwierciedla maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe (ujawnionej zgodnie z pkt a) lub wyrażonej wartością bilansową instrumentu finansowego);
- (c) informacje o jakości kredytowej aktywów finansowych, które nie są ani *przeterminowane*, ani w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości.

Dodatkowo, w przypadku aktywów finansowych, które są zaległe albo w przypadku których nastąpiła utrata wartości (ang.: *either past due or impaired*), zgodnie z par. 37 MSSF 7, dla poszczególnych kategorii aktywów finansowych należy ujawnić:

- (a) analizę wiekową aktywów finansowych, które są przeterminowane na koniec okresu sprawozdawczego, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości; oraz
- (b) analizę składników aktywów finansowych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości na koniec okresu sprawozdawczego, oraz czynniki, które jednostka wzięła pod uwagę, ustalając utratę wartości tych składników.

Odnosnie niewywiązywania się z płatności i naruszenia warunków umowy, zgodnie z par. 18 MSSF 7, w przypadku zobowiązań z tytułu pożyczek ujętych na koniec okresu sprawozdawczego jednostka ujawnia:

- a) szczegółowe informacje dotyczące wszelkiego niewywiązania się w danym okresie ze spłaty kapitału, wypłaty odsetek, postanowień powierniczego rachunku rozliczenia zobowiązania lub warunków wykupu tych zobowiązań z tytułu pożyczek;
- b) wartość bilansową na koniec okresu sprawozdawczego zobowiązań z tytułu pożyczek, w odniesieniu do których nie wywiązano się z płatności; oraz
- c) czy usunięto naruszenie warunków umowy lub czy renegotjowano warunki dotyczące zobowiązań z tytułu pożyczek przed dniem zatwierdzenia sprawozdania finansowego.

Zgodnie z par. 19 MSSF 7, jeżeli w danym okresie naruszono inne warunki umowy pożyczki niż te określone w paragrafie 18, jednostka ujawnia informacje wymagane zgodnie z paragrafem 18 (ang.: *the same information as required by paragraph 18*), jeżeli naruszenia uprawniają pożyczkodawcę do żądania wcześniejszej spłaty (chyba że naruszenia usunięto bądź renegotjowano warunki pożyczki do końca okresu sprawozdawczego włącznie).

MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”

Duże znaczenie w obecnej sytuacji gospodarczej ma także stosowanie przepisów MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Zgodnie z par. 14 MSR 37 rezerwę tworzy się wówczas, gdy:

- a) na jednostce ciąży obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych;
- b) prawdopodobna jest konieczność wydatkowania środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne w celu wypełnienia obowiązku; oraz
- c) można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

Jeśli warunki te nie są spełnione, nie tworzy się rezerwy.

Jak stanowi par. 23 MSR 37, aby nastąpiło spełnienie kryteriów dotyczących ujmowania pozycji jako zobowiązania, konieczne jest nie tylko występowanie obecnego obowiązku, ale także prawdopodobieństwo nastąpienia wpływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, w

celu wypełnienia przez jednostkę tego obowiązku. Dla celów MSR 37 wypływ środków lub inne zdarzenia uznawane są za prawdopodobne, jeśli bardziej możliwe jest, że do zaistnienia zdarzenia dojdzie, niż to, że do niego nie dojdzie, czyli gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi. W przypadku gdy istnienie obowiązku nie jest prawdopodobne, jednostka ujawnia informację o istnieniu zobowiązania warunkowego, chyba że możliwość nastąpienia wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne jest znikoma.

Sprawozdania finansowe emitentów sporządzane zgodnie z polskimi zasadami rachunkowości

Zwracamy uwagę, że na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości, przy stosowaniu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości przyjmuje się założenie, że jednostka będzie kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność w niezmnieszonej istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan likwidacji lub upadłości, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym. Ustalając zdolność jednostki do kontynuowania działalności, kierownik jednostki uwzględni wszystkie informacje dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, dotyczące dającej się przewidzieć przyszłości, obejmującej okres nie krótszy niż jeden rok od dnia bilansowego.

Jeżeli założenie kontynuacji działalności, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy o rachunkowości, nie jest zasadne, to zgodnie z art. 29 ust. 1 ww. ustawy wycena aktywów jednostki następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen ich nabycia albo kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. W takim przypadku jednostka jest również obowiązana utworzyć rezerwę na przewidywane dodatkowe koszty i straty spowodowane zaniechaniem lub utratą zdolności do kontynuowania działalności.

Wycena po cenach sprzedaży netto i utworzenie rezerwy następują w szczególności w przeddzień postawienia jednostki w stan likwidacji lub ogłoszenia upadłości, na koniec roku obrotowego, jeżeli na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy jednostka nie będzie kontynuowała działalności, na koniec roku obrotowego przypadającego w czasie trwania postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego, a także w przeddzień przekazania, podziału lub sprzedaży jednostki, jeżeli odpowiednia umowa nie przewiduje przyjęcia za podstawę rozliczeń wartości majątku ustalonej przy założeniu, że działalność gospodarcza będzie przez jednostkę kontynuowana (por. art. 29 ust. 2 ustawy o rachunkowości).

Należy również zauważyć, że zgodnie z art. 29 ust. 3 ustawy o rachunkowości, wszczęcie postępowania naprawczego albo upadłościowego z możliwością zawarcia układu lub zmiana formy prawnej jednostki nie stanowią przeszkody do uznania, że działalność będzie kontynuowana.

Wnioski z oceny zdolności do kontynuowania działalności powinny znaleźć się w sprawozdaniu finansowym. We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego i danych porównywalnych, zgodnie z par. 6 ust. 1 pkt 8 Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR w prospekcie, emitent ujawnia czy sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez emitenta w dającej się przewidzieć przyszłości oraz czy nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności.

Ponadto w przypadku występowania niepewności co do możliwości kontynuowania działalności, w dodatkowych notach objaśniających do sprawozdania finansowego należy zamieścić opis tych niepewności oraz stwierdzenie, że taka niepewność występuje oraz wskazanie czy sprawozdanie finansowe zawiera korekty z tym związane. Informacja powinna zawierać również opis podejmowanych bądź planowanych przez emitenta działań mających na celu eliminację niepewności (por. Załącznik 1, Dział B. Dodatkowe noty objaśniające, pkt 19 ww. rozporządzenia).

Wymogi dotyczące oceny możliwości realizacji zobowiązań

Niezależnie od rodzaju standardów rachunkowości stosowanych do sporządzenia sprawozdań finansowych, emitenci zobowiązani są ujawnić w raportach okresowych / skonsolidowanych raportach okresowych informacje wskazane w poniższych przepisach Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych.

Zwracamy szczególną uwagę, że na podstawie par. 87 ust. 7 pkt 10 i 11 oraz odpowiednio ust. 10 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych w raporcie kwartalnym / skonsolidowanym raporcie kwartalnym ujawnia się dodatkowo inne informacje, które zdaniem emitenta są istotne dla oceny jego sytuacji kadrowej, majątkowej, finansowej, wyniku finansowego i ich zmian, oraz informacje, które są istotne dla oceny możliwości realizacji zobowiązań przez emitenta, a także czynniki, które w ocenie emitenta będą miały wpływ na osiągnięte przez niego wyniki w perspektywie co najmniej kolejnego kwartału.

W raportach półrocznych / skonsolidowanych raportach półrocznych, zgodnie z par. 89 ust. 1 pkt 3 i odpowiednio par. 90 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych, powinno zostać zamieszczone sprawozdanie zarządu lub osoby zarządzającej na temat działalności emitenta / grupy kapitałowej emitenta oraz zasad sporządzenia półrocznego skróconego sprawozdania finansowego / półrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zwane "półrocznym sprawozdaniem z działalności emitenta" / "półrocznym sprawozdaniem z działalności grupy kapitałowej emitenta", zawierające również opis podstawowych zagrożeń i ryzyka związanych z pozostałymi miesiącami roku obrotowego oraz uwzględniające odpowiednio wymogi określone w par. 87 ust. 7 pkt 2-11 ww. rozporządzenia.

Należy również podkreślić, że w raportach rocznych / skonsolidowanych raportach rocznych, w sprawozdaniu z działalności emitenta / sprawozdaniu z działalności grupy kapitałowej emitenta ujawnieniu podlega m.in. ocena, wraz z jej uzasadnieniem, dotycząca zarządzania zasobami finansowymi, ze szczególnym uwzględnieniem zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań, oraz określenie ewentualnych zagrożeń i działań, jakie emitent podjął lub zamierza podjąć w celu przeciwdziałania tym zagrożeniom (por. par. 91 ust. 6 pkt 11 i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 1095/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (*European Securities and Markets Authority - ESMA*)¹⁷, ESMA podejmuje m.in. działania w obszarze sprawozdawczości finansowej, aby zapewnić skuteczne i spójne stosowanie unijnych przepisów w sprawie przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczone są do obrotu na rynku regulowanym. KNF jest członkiem ESMA.

Działający w ramach ESMA, Stały Komitet ds. Sprawozdawczości (*Corporate Reporting Standing Committee – CRSC*) zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi m.in. raportowania finansowego i rachunkowości. Jednym z zadań CRSC jest koordynacja działań podejmowanych przez krajowe właściwe organy nadzoru z EOG w zakresie nadzoru zgodności informacji finansowej z MSSF w celu zapewnienia ich spójnego stosowania w EOG. Obszar ten jest przedmiotem prac EECS (*European Enforcers Coordination Sessions – Spotkania Koordynacyjne Europejskich Organów Nadzoru*), który został powołany jako stała grupa robocza pod auspicjami CRSC. W ramach EECS odbywa się wymiana informacji na temat decyzji i stosowanej praktyki w zakresie nadzoru nad informacją finansową emitentów z rynku regulowanego. Ważnym aspektem działań jest prowadzona przez EECS baza danych, do której organy nadzorcze przekazują informacje na temat istotnych decyzji

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE (Dz. Urz. WE nr L 331, z 15.12.2010 r., str. 84)

podejmowanych w ramach nadzoru nad zgodnością sprawozdań finansowych emitentów z MSSF. Zapewnianiu jednolitego stosowania MSSF w EOG służy publikowanie na stronie internetowej ESMA pakietów, zawierających wybrane decyzje pochodzące z bazy EECS.

ESMA uznaje, że wydawanie miarodajnych objaśnień odnośnie stosowania MSSF jest rolą Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board*) oraz Komitetu ds. Interpretacji MSSF (*IFRS Interpretations Committee*).

W celu podwyższenia jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych, rekomendujemy szczegółowe zapoznanie się z dokumentami, opublikowanymi na stronie internetowej ESMA (<http://www.esma.europa.eu/>):

- **Raport ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania** w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF pt. *ESMA Report. European enforcers review of impairment of goodwill and other intangible assets in the IFRS financial statements* (ESMA/2013/2, 7 stycznia 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Raport przedstawia praktyki księgowe związane z testowaniem utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, ocenę prawidłowości ujawnień w sprawozdaniach finansowych wybranych emitentów, za rok obrotowy 2011, sporządzonych zgodnie z MSSF, oraz zawiera rekomendacje w zakresie poprawy stosowania wymogów MSR 36 "Utrata wartości aktywów". Sprawozdania finansowe emitentów, które podlegały analizie zawierały znaczne kwoty wartości firmy. W wyniku przeprowadzonej analizy w Raporcie zwraca się uwagę na pięć obszarów:

- kluczowe założenia kierownictwa: ESMA nakłania emitentów do ujawniania wszystkich kluczowych założeń i omawiania podejścia przyjętego przez kierownictwo do ustalania tych założeń w celu testowania utraty wartości;

- analizę wrażliwości: w przypadku emitentów, których wartość księgowa aktywów netto przewyższyła ich wartość rynkową, tylko połowa zaprezentowała analizę wrażliwości. W opinii ESMA liczba ta wydaje się niska, ponieważ powyższe stanowi przesłankę, że utrata wartości mogła nastąpić. ESMA oczekiwałaby od emitentów większego poziomu przejrzystości i ujawnienia wrażliwości wyliczenia utraty wartości na zmiany kluczowych założeń. ESMA nakłania emitentów do dokonywania realistycznych oszacowań podczas ustalania możliwych zmian w kluczowych założeniach, które spowodowałyby, że wartość odzyskiwalna ośrodka generującego środki pieniężne przewyższyłaby jego wartość księgową;

- wycena wartości odzyskiwalnej: ESMA oczekiwałaby, że podczas wyceny wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, większa uwaga będzie zwrócona na zewnętrzne źródła informacji niż na założenia specyficzne dla jednostki;

- ustalenie stopy wzrostu: ESMA nakłania emitentów do przedstawiania realistycznych oszacowań przyszłych stóp wzrostu, które korespondują z prognozami dotyczącymi rozwoju ekonomicznego;

- ujawnienia dotyczące stopy dyskontowej: z powodu wpływu zastosowanej stopy dyskontowej na określenie wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, ESMA nakłania emitentów do stosowania i ujawniania stóp dyskontowych oddzielnie dla pojedynczych ośrodków generujących środki pieniężne, w przypadku gdy wartość bilansowa przyporządkowanej im wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca i kiedy różni się profil ryzyka poszczególnych zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne. Ujawniając jedną średnią stopę dyskontową emitenci potencjalnie ukrywają informacje, które mogą mieć znaczenie dla użytkowników sprawozdania finansowego.

Link do Raportu ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce Współpraca międzynarodowa/ Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje/ Praktyka/ Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. działań dotyczących *forbearance*** (restrukturyzacja zadłużenia, renegotjowanie umów, powstrzymanie się od działania, itp.)¹⁸ w sprawozdaniach finansowych instytucji finansowych, sporządzonych zgodnie z MSSF, przy czym Stanowisko stosuje się również do innych emitentów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*, pt. *Public Statement. Treatment of Forbearance Practices in IFRS Financial Statements of Financial Institutions* (ESMA/2012/853, 20 grudnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Stanowisko koncentruje się na trzech obszarach:

- *forbearance* a obiektywny dowód utraty wartości: w opinii ESMA wyznaczniki obiektywnego dowodu utraty wartości w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” obejmują działania w zakresie *forbearance*, pomimo iż w MSSF nie stosuje się pojęcia *forbearance*. Podejmowanie działań w zakresie *forbearance* stanowi obiektywny wyznacznik, który wymaga oceny czy należy dokonać odpisu z tytułu utraty wartości. Działania w zakresie *forbearance* występują w sytuacjach, gdy uznaje się, że z powodu trudności finansowych kredytobiorca/pożyczkobiorca nie spełni warunków umowy. W związku z tymi trudnościami emitent decyduje się na modyfikację warunków umowy pozwalających na osiągnięcie przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę wystarczającej zdolności do obsługi długu lub refinansowanie umowy, całkowicie lub częściowo;

- ocenie utraty wartości aktywów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*: Jako że działania w zakresie *forbearance* są obiektywnym dowodem utraty wartości, jak tylko takie działanie zostało zidentyfikowane, zgodnie z par. 59c MSR 39, emitent ocenia czy to zdarzenie powodujące stratę miało wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych. Z uwagi na fakt, że środki w zakresie *forbearance* podejmowane są względem kredytobiorców/pożyczkobiorców, u których występują trudności finansowe, ESMA uważa, że emitenci powinni stosować wyższy poziom sceptycyzmu podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych, wartości zabezpieczeń i innych parametrów wykorzystywanych do ustalania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, które podlegają *forbearance*;

- ujawnieniach w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF: ESMA zwraca się o zamieszczanie szerokiego zakresu ujawnień ilościowych i jakościowych, które powinny zapewnić użytkownikom sprawozdań finansowych wystarczające informacje m.in. nt. działań w zakresie *forbearance* i ich wpływu na wyniki i sytuację finansową, jak również informacje umożliwiające użytkownikom ocenę wpływu działań w zakresie *forbearance* na profil ryzyka kredytowego portfeli kredytowych i ich utratę wartości.

W związku z zaangażowaniem w aktywa, których dotyczy *forbearance* oraz jego skutkami, instytucje finansowe (i inne, których dotyczy to zjawisko) oraz ich biegli rewidenci, przygotowując i odpowiednio badając sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z MSSF, począwszy od roku obrotowego kończącego się 31.12.2012, powinni zwrócić należytą uwagę na niniejsze Publiczne Stanowisko ESMA.

Link do Publicznego Stanowiska ESMA ws. *forbearance* został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce Współpraca międzynarodowa/ Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje/ Praktyka/ Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012** pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2012 financial statements* (ESMA/2012/725, 12 listopada 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

¹⁸ Szerzej termin *forbearance* – patrz: *Reports of the Advisory Scientific Committee of the European Systemic Risk Board "Forbearance, resolution and deposit insurance"*, lipiec 2012, http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1207.pdf?204986e6f35bc5913ec897547c3cf266

ESMA opublikowała wykaz priorytetowych obszarów nadzorczych do zastosowania przez europejskie, krajowe właściwe organy nadzoru w procesie oceny zgodności skonsolidowanych sprawozdań finansowych i sprawozdań finansowych emitentów na rynku regulowanym, sporządzonych za rok obrotowy 2012. ESMA określiła wspólne priorytety nadzorcze, aby wspierać spójne stosowanie unijnych przepisów dotyczących giełd i papierów wartościowych, a w szczególności MSSF. ESMA podkreśla potrzebę przejrzystości oraz znaczenie właściwego i spójnego stosowania zasad ujmowania, wyceny i ujawniania informacji określonych w MSSF w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania rynków finansowych. Emitenci oraz biegli rewidencji powinni brać pod uwagę te priorytety przy sporządzaniu oraz odpowiednio badaniu sprawozdań finansowych. Przedstawione w Stanowisku ESMA europejskie, wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok 2012 obejmują następujące tematy:

- instrumenty finansowe: instrumenty finansowe narażone na ryzyko – MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”; dług państwowy (*sovereign debt*); utrata wartości aktywów finansowych – MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena, (patrz także dwa Stanowiska ESMA/2011/397 z dn. 25.11.2011 r. i ESMA/2011/226 z dn. 28.07.2011 r., wskazujące na zagrożenia związane z ekspozycją na obligacje rządowe);

Oprócz elementów zawartych w ww. stanowiskach oraz w oparciu o wyniki przeglądu przeprowadzonego w 2012 r. ESMA zachęca emitentów do dalszego zwiększania przejrzystości w zakresie następujących zagadnień:

- jakości ujawnień informacji wykazywanych w podziale na poszczególne kraje, w szczególności w odniesieniu do szczegółowości informacji na temat znaczących ekspozycji związanych z długiem państwowym, łącznie z ujawnianiem informacji ilościowych na temat ekspozycji brutto i netto,
 - ekspozycji niezwiązanych z długiem państwowym w podziale na rodzaje ekspozycji (związane z długiem przedsiębiorstw, banków, jednostek samorządu lokalnego itd.), w tym informacji jakościowych i ilościowych na temat ryzyka kredytowego, a także
 - wpływu kredytowych instrumentów pochodnych np. CDS (*credit default swaps* – swapów ryzyka kredytowego) wykorzystywanych do zarządzania istotnymi ekspozycjami związanymi z instrumentami finansowymi, w szczególności w odniesieniu do dezagregacji informacji (np. rozróżnienie między dodatkowymi ekspozycjami wynikającymi ze sprzedaży instrumentów pochodnych a szacowanym poziomem ochrony wynikającym z zakupu kredytowych instrumentów pochodnych).
- utrata wartości aktywów niefinansowych – MSR 36 „Utrata wartości aktywów”: z uwagi na powszechne spowolnienie gospodarcze ocenianie przyszłych przepływów pieniężnych wymaga dokonania przez kierownictwo w dużej mierze subiektywnej oceny i podlega wyższemu poziomowi niepewności. W tym kontekście ESMA uznaje, że szczególną uwagę należy zwracać na wycenę wartości firmy i składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania zawsze, gdy znaczące kwoty są ujmowane w sprawozdaniu finansowym. ESMA podkreśla potrzebę stosowania założeń, które odpowiadają realistycznym oczekiwaniom odnośnie przyszłości;
 - wycena zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia – MSR 19 „Świadczenia pracownicze”: mając świadomość tego, że Komitet ds. Interpretacji MSSF zaplanował dyskusję na temat pojęcia wysokiej jakości obligacji przedsiębiorstw w czasie swojego posiedzenia w listopadzie 2012 r., ESMA uważa, że jednostki powinny poczekać na wyjaśnienie ze strony Komitetu ds. Interpretacji MSSF i nie powinny zmieniać swojego podejścia do ustalania stóp dyskontowych. W międzyczasie ESMA podkreśla, że występuje szczególna potrzeba przejrzystości w tym obszarze. Z tego względu oczekuje się, że jednostki będą ujawniać następujące informacje: czy stosowały stopy zwrotu z wysokiej jakości obligacji przedsiębiorstw, czy inne, opis tego, jak ustaliły stopy zwrotu z wysokiej jakości obligacji przedsiębiorstw (w tym zastosowanych w dużej mierze subiektywnych ocen lub odniesienie do rynku regionalnego, do którego emitent ma dostęp);
 - rezerwy objęte zakresem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”: wycena rezerw wymaga dokonania w dużej mierze subiektywnych ocen

kierownictwa i podlega wyższym poziomom niepewności. Ponadto istnieje silny związek między rezerwami a ryzykiem, któremu podlega jednostka. Ujawnienia powinny zostać dostosowane tak, aby odzwierciedlały ryzyko związane z działalnością emitenta. Z tego względu należy unikać utartych sformułowań (ang. *boilerplate*), zaś ujawnienia informacji powinny być na tyle szczegółowe, aby skutki finansowe ryzyka o odmiennym charakterze były prezentowane w oddzielnych klasach rezerw.

Link do Publicznego Stanowiska ESMA ws. priorytetów nadzorczych został zamieszczony także na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej i odpowiednio w zakładce Współpraca międzynarodowa/ Europejski System Nadzoru Finansowego. W zakładce Regulacje/ Praktyka/ Dokumenty ESMA dostępne są: tłumaczenie Stanowiska na język polski i wersja oryginalna w języku angielskim.

Przedstawiając powyższe europejskie priorytetowe obszary nadzorcze, należy również wziąć pod uwagę, że przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej przez UKNF, wysoki priorytet nadaje się kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, opinii negatywnej lub odmowy wyrażenia opinii oraz przypadkom zagrożenia kontynuacji działalności.

- Podsumowanie odpowiedzi otrzymanych w związku z dokumentem konsultacyjnym ESMA z listopada 2011 r., dotyczącym obserwacji nt. istotności w raportowaniu finansowym – dokument pt. *Summary of Responses. Considerations of materiality in financial reporting* (ESMA/2012/525, 16 sierpnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- Raport ESMA dot. stosowanych zasad rachunkowości w odniesieniu do greckich rządowych obligacji w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2011 roku pt. *Review of Greek Government Bonds accounting practices in the IFRS Financial Statements for the year ended 31 December 2011* (ESMA/2012/482, 26 lipca 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

ESMA opublikowała Raport (ESMA/2012/482), który przedstawia wnioski z przeglądu przeprowadzonego przez ESMA dotyczącego praktyk sprawozdawczych i ujawnień w odniesieniu do ekspozycji na greckie obligacje rządowe. Zasady, do których odwołuje się Raport mają jednakże szersze zastosowanie i powinny być stosowane do znaczących ekspozycji na instrumenty finansowe narażone na zwiększone ryzyko. Emitenci powinni oceniać w każdym okresie sprawozdawczym czy posiadają takie instrumenty oraz dostarczać zdezagregowane i pełne ujawnienia o tych instrumentach, w celu wyjaśnienia charakteru i zakresu ryzyka. Dokument nawiązuje także do wymienionych w tym rozdziale Stanowisk ESMA z 28 listopada 2011 oraz 28 lipca 2011 wskazujących na zagadnienia związane z ekspozycją na obligacje rządowe.

Link do Raportu ESMA z przeglądu praktyk sprawozdawczych stosowanych w odniesieniu do greckich obligacji rządowych został zamieszczony także na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce Współpraca międzynarodowa/ Europejski System Nadzoru Finansowego. Zamieszczono również odesłania do ww. dwóch Stanowisk ESMA z 25 listopada 2011 r. oraz 28 lipca 2011 r. wskazujących na zagadnienia związane z ekspozycją na obligacje rządowe.

- Roczny raport ESMA z działalności w 2011 r. nt. nadzoru nad stosowaniem MSSF w Europejskim Obszarze Gospodarczym pt. *Activity Report on IFRS enforcement in the European Economic Area in 2011* (ESMA/2012/412, 28 czerwca 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Stanowisko ESMA dotyczące długu państwowego w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. Sovereign Debt In IFRS Financial Statements* (ESMA/2011/397, 25 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

- Raport ESMA z przeglądu przez europejskie organy nadzoru wdrożenia MSSF 8 pt. *Review of European enforcers on the implementation of IFRS 8 – Operating Segments* (ESMA/2011/372, 9 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Stanowisko ESMA nt. ujawnień dotyczących długu państwowego wymaganych w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. ESMA Statement on Disclosures related to sovereign debt to be included in IFRS financial statements* (ESMA/2011/226, 28 lipca 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- **Dwanaście pakietów decyzji z bazy EECS** (ang.: *Extracts from EECS's Database of Enforcement Decisions*), zawierających decyzje organów nadzoru z Europejskiego Obszaru Gospodarczego w związku z nadzorem nad stosowaniem MSSF (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement); publikacja pakietów będzie kontynuowana.

3.3. Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1606/2002¹⁹ Komisja Europejska podejmuje decyzję w sprawie stosowania we Wspólnocie międzynarodowych standardów rachunkowości. Art. 3 ust. 4 ww. Rozporządzenia stanowi, że przyjęte międzynarodowe standardy rachunkowości zostaną opublikowane w całości w każdym z języków urzędowych Wspólnoty, jako rozporządzenie Komisji, w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

Zgodnie z wymogami par. 10-12 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” w przypadku braku standardu bądź interpretacji mających bezpośrednio zastosowanie do danej transakcji, innego zdarzenia lub warunku, kierownictwo jednostki kieruje się osądem przy opracowywaniu i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości (...).

Przy kierowaniu się osądem kierownictwo jednostki, zachowując ustaloną w par. 11 MSR 8 kolejność, uwzględnia i rozważa możliwość zastosowania źródeł wskazanych w par. 11 MSR 8. Kierownictwo jednostki może także uwzględnić najaktualniejsze regulacje innych podmiotów tworzących standardy na podstawie podobnych założeń koncepcyjnych, inną literaturę dotyczącą rachunkowości i przyjęte rozwiązania branżowe w zakresie, w jakim są one zgodne ze źródłami powołanymi w par. 11 MSR 8 (por. par. 12 MSR 8).

Zwracamy uwagę, że przy kierowaniu się osądem kierownictwo jednostki może uwzględnić przepisy ustawy o rachunkowości oraz krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości, jednakże wyłącznie w przypadku, gdy spełnione zostały warunki MSR 8.

Przypominamy również, że jeżeli zastosowanie standardu lub interpretacji po raz pierwszy ma wpływ na bieżący okres lub którykolwiek z wcześniejszych prezentowanych okresów, albo może mieć istotny wpływ na późniejsze okresy, chyba że ustalenie kwoty korekty jest niewykonalne w praktyce (ang.: *impracticable*), jednostka ujawnia informacje wymagane przez par. 28 MSR 8. Ponadto, jeżeli jednostka nie zastosowała nowego standardu lub interpretacji, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jednostka dokonuje ujawnień wymaganych przez par. 30 MSR 8 (por. również par. 31 MSR 8).

¹⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE nr L 243, z 11.9.2002 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 29, str. 609);

Sprostowanie do rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE L 216 z 21.08.2007 r., str. 32);

Rozporządzenie (WE) nr 297/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości w odniesieniu do uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji (Dz. Urz. UE L 97 z 9.4.2008 r., str. 62).

W 2012 roku zostały ogłoszone cztery rozporządzenia Komisji Europejskiej, przyjmujące MSSF i ich zmiany:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1256/2012 z dnia 13 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32
Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.
Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.
- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1255/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 12, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i 13 oraz Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 20
Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 12 oraz MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.
Wszystkie jednostki stosują MSSF 13 oraz KIMSF 20 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.
- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1254/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 11, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 12, Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 27 (z 2011 r.) oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28 (z 2011 r.)
Wszystkie jednostki stosują MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12, zmieniony MSR 27 oraz zmieniony MSR 28 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.
- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19
Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 lipca 2012 r. lub później.
Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 19 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wykaz rozporządzeń Komisji Europejskiej przyjmujących MSSF i ich zmiany, ogłoszonych w latach 2008-2011, został zamieszczony w załączniku 1 do niniejszego raportu.

Pełny wykaz rozporządzeń Komisji Europejskiej, dotyczących MSSF, dostępny jest na stronach internetowych:

- http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias_text_en.htm
- <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>

lub poprzez stronę internetową KNF (www.knf.gov.pl, zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS) / Regulations adopting IAS)

lub poprzez stronę internetową Ministerstwa Finansów (www.mofnet.gov.pl, zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe Standardy Rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości).

4. KONKLUZJE

Przeprowadzona w 2012 r. przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF analiza sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi wykazała, że liczba emitentów z zastrzeżeniami, opinią negatywną lub odmową wyrażenia opinii / wydania raportu, po początkowym spadku za rok obrotowy 2011 (obniżenie o 17% w odniesieniu do roku obrotowego 2010), w I półroczu roku obrotowego 2012 znacznie wzrosła (zwiększenie o 54% w odniesieniu do I półrocza roku obrotowego 2011 oraz o 43% w odniesieniu do roku obrotowego 2011).

W naszej ocenie spowodowane to było osłabieniem sytuacji ekonomicznej na rynku, powodującym pogorszenie się kondycji i płynności finansowej emitentów w niektórych sektorach, w tym w sektorze budownictwo.

Niniejszy raport identyfikuje obszary niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, występujące w sprawozdaniach finansowych emitentów. Naszym zdaniem obszarami, w których wysoka jakość ujawnień ma kluczowe znaczenie w obecnej sytuacji ekonomicznej, są w szczególności zagadnienia dotyczące zagrożenia kontynuacji działalności, utraty wartości aktywów (zarówno niefinansowych jak i finansowych), ryzyka związanego z instrumentami finansowymi oraz rezerw. Obszary te w większości pokrywają się ze europejskimi wspólnymi priorytetami nadzorczymi, określonymi w ramach ESMA.

W opinii autorów raportu cykliczna publikacja raportów z analizy powinna przyczynić się do poprawy w zakresie osiągania przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF, w sprawozdaniach finansowych. Podwyższenie jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. Podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia, przypadków opinii negatywnej oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania, opiniach negatywnych i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii / raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie ujawnień wymaganych przez MSSF są również prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji dla Uczestników Rynku), a także na spotkaniach z biegłymi rewidentami. Nadmienić należy, że w publicznych debatach dotyczących nadzoru nad sprawozdawczością finansową emitentów padają odwołania do konkluzji wynikających z niniejszego raportu. Ponadto wymiana informacji w zakresie rezultatów prowadzonej cyklicznie analizy sprawozdań finansowych emitentów ma miejsce na Spotkaniach Koordynacyjnych Europejskich Organów Nadzoru (EECS) w ramach ESMA.

Załącznik 1

MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2011

Poniżej przedstawiono, w kolejności od najnowszych, MSSF i ich zmiany, ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej w latach 2008-2011.

W roku 2011:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1205/2011 z dnia 22 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2011 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 149/2011 z dnia 18 lutego 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1, MSSF 7, MSR 1, MSR 34 i IFRIC 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.

W roku 2010:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 662/2010 z dnia 23 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 19 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 19 oraz zmianę do MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 633/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji IFRIC 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej

Wszystkie jednostki stosują zmiany do IFRIC 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 632/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 24 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 8

Wszystkie jednostki stosują MSR 24 oraz zmiany do MSSF 8 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 574/2010 z dnia 30 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 550/2010 z dnia 23 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 244/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 243/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2, MSSF 5, MSSF 8, MSR 1, MSR 7, MSR 17, MSR 36, MSR 38, MSR 39, KIMSF 9 i KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.

W roku 2009:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1293/2009 z dnia 23 grudnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 stycznia 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1171/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 9 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany do KIMSF 9 i MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1165/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 4 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 4 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1164/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 18 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 18 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1142/2009 z dnia 26 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 17 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 17 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1136/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują przekształcony MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 839/2009 z dnia 15 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 8) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 824/2009 z dnia 9 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 13 września 2009 r.;

- 9) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 636/2009 z dnia 22 lipca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 15 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 15 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 10) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 460/2009 z dnia 4 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 16 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 11) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 3

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 12) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 13) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 254/2009 z dnia 25 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 12 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 12 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, tj. po 29 marca 2009 r.;

- 14) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1, MSR 8, MSR 10, MSR 16, MSR 19, MSR 20, MSR 23, MSR 27, MSR 28, MSR 29, MSR 31, MSR 34, MSR 36, MSR 38, MSR 39, MSR 40, MSR 41 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 5 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 15) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zmian do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 16) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 53/2009 z dnia 21 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32 i MSR 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 i MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

W roku 2008:

- 1) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1263/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1262/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady

w odniesieniu do Interpretacji 13 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1261/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmianę do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1260/2008 z dnia 10 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 23

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 23 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 2 grudnia 2008 r.

Załącznik 2**PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE****www.knf.gov.pl**

(zakładka: Regulacje / Praktyka / Stanowiska urzędu / Rynek kapitałowy)

(zakładka: Opracowania / Rynek kapitałowy / Raporty i opracowania)

(zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS))

(zakładka: Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA)

(zakładka: O nas / Współpraca międzynarodowa / Unia Europejska / Europejski System Nadzoru Finansowego)

(zakładka: Dla rynku / ESPI - Instrukcje)

(zakładka: Dla rynku / Relacje z biegłymi rewidentami)

www.mofnet.gov.pl

(zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe standardy rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości)

www.esma.europa.eu

(zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting)

(zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting SC)

(zakładka: Investment and reporting / Corporate reporting policy)

(zakładka: Investment and reporting / Comment letters)

(zakładka: Investment and reporting / IFRS Enforcement)

http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias_text_en.htm

<http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>

www.ifrs.org

www.iasplus.com

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl